

ΠΜΗΝΙΑΙΟ
ΕΤΟΣ Α΄.**Ν**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΦΥΛΛΟ 4
ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1929**Ο****Η**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄

Ἀνάγκη γιὰ φῶς ἢ ἐντολὴ τῆς ζωῆς... (Henrik Ibsen)

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Τ. ΑΝΘΙΑΣ, Μ. ΒΙΣΑΝΘΗΣ, ΕΛΛΗ Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ, ΡΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ, ΜΙΝΩΣ ΖΩΤΟΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ, ΟΡΕΣΤΗΣ ΔΑΣΚΟΣ, ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ,
ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ, ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΠΑΠΑΓΙ-
ΩΡΓΙΟΥ, ΜΑΡΙΑ ΠΟΥΛΟΥΡΗ, ΣΤΑΜΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, Κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, Ν. ΣΑΡΑΒΑΣ,
ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ

Ὁ ἥλιος ψηλότερα θ' ἀνέβη
σήμερα, ποῦναι Κυριακή.
—Φυσάει τὸ ἀγέρι καὶ σαλεύει
μὰ θημιωνιὰ στὸ λόφο ἐκεῖ.

Τὰ γιορτινὰ θὰ βάλουν κι' ὅλοι
θᾶχουν ἀνάλαφρη καρδιά.
—Κύττα στὸ δρόμο τὰ παιδιὰ,
κύτταξε τάνθη στὸ περβόλι.

Τώρα καμπάνες ποὺ χτυπᾶνε,
εἶνε ὁ Θεὸς ἀληθινός.
Πέρα τὰ σύννεφα σκορπᾶνε
καὶ μεγαλώνει ὁ οὐρανός.

Ἄσε τὸν κόσμο στὴ χαρὰ του
κ' ἔλα ψυχὴ μου νὰ σοῦ πῶ,
σὰν τραγουδάκι χαρωπό,
ἓνα τραγούδι τοῦ θανάτου.

1924. (Ἀνέκδοτο) + Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Η ΑΝΝΙΤΣΑ

‘Η κακή μοίρα είχε πάρει την Άννίτσα στο κατόπι, κι’ εβλη ή λιγόχρονη ζωή της δὲ ἦταν ἄλλο, παρὰ ἕνας μάταιος ἀγώνας νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὸ ἀγριο κυνηγητό της, πού δὲν τὴν ἄφησε ὡς στὸ τέλος νὰ πάρη καθόλου ἀνάσα.

Τὴν ἡμέρα πού μου τόφεραν νὰ τὸ γράψω ἔτυχε νάχη κουβαληθῆ ἀπὸ τὸ πρῶτὶ τὸ μισὸ ‘Ηράκλειο’ εἶχα πιά ζαλιστὴ γράφοντας, πνιγμένη μέσα στὸν κόσμο, καί τι, ὄλο τὰ ἴδια καί τὰ ἴδια :

- Πῶς τὴ λὲν τὴ μικρή ;
- ‘Ελένη Γιαννακάκη,
- Ὄνομα πατρός ;
- Μιχαήλ.
- Ἐπάγγελμα ;
- Ἀμπελοργός.
- Τόπος διαμονῆς ;
- Ἡράκλειον,
- Χρόνος γεννήσεως ;
- 1912,
- Τόπος γεννήσεως ;
- Ἡράκλειον.

Καί ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν ἄλλη, καί πάλι ἄλλη. Μεσημέρι πιά εἶχε ἀραιώσῃ ὁ κόσμος, σὺν ἤρθε καί ἡ Άννίτσα μὲ τὴ μαμά της. Σήκωσα τὰ μάτια μου καί τὴν κύτταξα, καί στὸ ἀνάβλεμμα αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ ξεκουράστηκα. Τί μουτρὰξ ἦταν ἐκεῖνο! τί φρεσκάδα, τί χρώματα, ροδύκινο πᾶνω στὴν ὠρα του. Καί ὅπως τὸ εἶχε ^{θεο} ὀνασθῆμένο μὲ τουλένιο ἄσπρο φόρεμα, μὲ πολλὴ μόνιλιςέδες, νόμιζες πῶς ἔτι κι’ εἶχε βγῆ ἀ ^{γαμ} ^{ερο} σ’ ^{κουτί}.

- Πῶς τὴ λὲνε τὴ μικρή ;
- Άννίτσα Δουκάκη, ἀποκρίθηκε ἡ ἴδια.
- Ὄνομα πατρός ;
- Γεώργιος,
- Ἐπάγγελμα ;
- Εἰσοδηματίας,
- Τόπος γεννήσεως ;
- Ἡράκλειον,
- Χρόνος γεννήσεως ;
- 1913,
- Τόπος γεννήσεως ;
- Ἡράκλειον.

— Καλά, πηγαίνετε καί νὰ ἔρθῃ ἡ Άννίτσα στίς δεκαπέντε τοῦ μηνός.

Σὰν ἔφευγαν παρατήρησα πῶς ἡ Άννίτσα ἦταν κουτσό. Δὲ βαρύνεσαι, συλλογίστηκα, τὸ μούτρο πού τῆς χάρισε ὁ Θεός, καί τὰ ἑκατομύρια τοῦ πατέρα της, κατὰ πού εἶχα ἀκουστὰ ὅλα τὰ διορθώνουν.

Μετά, δταν ἄρχισαν πιά μαθήματα, καί συνείθισα νὰ βλέπω τὴν Άννίτσα, δὲν θὰ ἤξερα πιά νὰ πῶ, κι’ ἂν μὲ ρωτοῦσαν, ἂν εἶνε ὁμορφὴ ἢ ἄσκημη, ἢ κι’ ἂν κρυταίνῃ ἀκόμη ἢ ὄχι. Ὅλα εἶχαν σβύσει, καί δὲν ἔβλεπα πιά σ’ αὐτὸ τὸ παιδί παρὰ ἕνα πλάσμα γεμάτο τρυφερότητα καί καλωσύνη. Μέσα στὴν τάξη ἦταν τὸ ἀγαθὸ μας πνεῦμα. Συμπονοῦσε ὅλους, ὑπόφερε γιὰ ὅλους καί γιὰ ὅλα: Μόλις ἀντιλαμβάνεστανε κανένα παιδάκι νὰ κλαίῃ, σηκωνότανε ἀπὸ τὸ θρανίο της πῆγαινε κάθιζε δίπλα του καί ἐκλαιγαν μαζί. Θυμοῦμαι μιὰ φορὰ πού μούφερε ὁ ταχυδρόμος στὴν τάξη μέσα, ἕνα πένθιμο πολὺ θλιβερὸ γράμμα: καθὼς τὸ διάβαζα, τὰ δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ἐνῶ γύρω μου τὰ παιδιὰ ἀπαλλαγμένα ἀπὸ τὴν ἐπίδραση μου, χαλοῦσαν τὸν κόσμο. Φώναζαν: πάλειαν εἶχαν σηκωθῆ ἀπὸ τὰ θρανία τους, σωστὴ ἐπανάσταση. Κάποτε συνῆλθα: στράφηκα καί τὰ κοίταξα. Μέσα στὴν πικρία πού δοκίμασα ἀντικρῶζοντας τόση ἀδιαφορία νόμιζα πῶς κανένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ δὲν μὲ εἶχε προσέξει εἶδα τὴν Άννίτσα, πού μὲ τοὺς ἀγκῶνες πᾶνω στὸ θρανίο, καί μὲ τὰ χεράκια της στὰ μάγουλα εἶχε καρφώσει τὰ μάτια της ἀπάνω μου καί μὲ παρακολουθοῦσε κλαίοντας κι’ αὐτὴ μαζί μου.

Ἄλλοτε πάλι πού εἶχε πέσει ἡ Ἀγλαΐα, ἢ συμμαθήτριά της καί μωλωπίστηκε στὸ πρόσωπο καί ὅλοι ἀγωνιοῦσαν στὸ σπίτι της, θὰ τῆς μείνη σημάδι . . . δὲν θὰ τῆς μείνη ἄκουσε τὴν ὑπόθεση καί ἡ Άννίτσα καί εἶχε ἀρχίσει νὰ βασανίζεται μαζί τους. Μιὰ στιγμὴ, κει πού θὰ κάναμε μάθημα θὰ μὲ ρώταγε :

— Τί λέτε κυρία θὰ τῆς μείνη σημάδι τῆς Ἀγλαΐας ;

Δὲν ἤξερε βέβαια τὴ σημασία τοῦ πράγματος καταλάβαινε ὅμως πῶς θάταν κάτι δυσάρεστο. Τὸ ποδαράκι της δὲν τὸ βλέπει, συλλογίζομαι, μόνο βασανίζεται γιὰ τὸ ἀσήμαντο κτύπημα τῆς Ἀγλαΐας.

Τῆς καινούργιες ποδιές πού γκίνιαζαν τὰ παιδιὰ συνείθισαμε καί τίς γιορτάζαμε.

— Μπα! μπα. τί ὠραῖες ποδιές εἶνε τοῦτες

μὲ ὑγεῖες! μὲ ὑγεῖες!

Νὰ ὅμως πού μιὰ φορὰ, δὲν ξέρω πῶς τὸ ἔπαθα, καί δὲν πρόσεξα πῶς κι’ ἡ Ἐλένη φόρεσε καινούργια ποδιά. Τὸ καυμένο, περίμενε. . . περίμενε . . . πῶς, κάτι θὰ πῶ γιὰ τὸ μέγα γεγονός, ἐγώ, τίποτα. Εἶδε κι’ ἀπὸ εἶδε ἔχασε τὴν ὑπομονή της, καί σηκώθηκε δλόρθη :

— Ἐμένα ὅμως κυρία Ἑλλη μούπε ἢ μαμά μου πῶς ἂν τὴ λερῶσω θὰ μὲ μαλώσῃ.

— Καί βέβαια, πρόλαβα κι’ ἐγὼ ἐκ τῶν ὑστέρων πρέπει νὰ σὲ μαλώσῃ. Δὲν εἶνε χωρατὰ τόσον ὠραία ποδίτσα. Ἡ μαμά σου σοῦ τὴν ἔραψε; τί καλὴ μαμά! . .

Μὰ δὲν ἔφταξε τὸ ἐγκλημα τὸ δικό μου εἶχαμε καί δεύτερο κάξο. Καθὼς ἔτρεχε ἡ Ἐλένη νὰ βγῆ στὸ διάλειμμα, μπέρδεψε σ’ ἕνα καρφί καί ξεσκίστηκε ἡ καινούργια ποδιά.

Τὰ κλάματα, οἱ φωνές πού ἀκολούθησαν ἦταν ἄλλο πρᾶμα. Τῆς λέγαμε τὴν παρηγορούσαμε πού αὐτὴ, ἐκλαιγε. ἐκλαιγε ἀσταμάτητα.

— Σώπα Ἐλένη! ἄκου μένα πού σοῦ λέω θὰ δῆς: θὰ σοῦ τὴ ράψω ἐγὼ καί οὔτε θὰ φαίνεται πού εἶνε τὸ σκίσιμο. Μόνο νὰ σοῦ τὴ βγάλω, γιὰ νὰ τὴ ράψω μὲ τὴν ὑπομονή μου. Ἡ ἔξερα πῶς ἡ Ἐλένη ἦταν φτωχὸ μὰ ὅσο νᾶναι. ἔλεγα μὲ τὸ νοῦμου, κάτι θὰ φορᾶ ἀπὸ μέσα, μὰ αὐτὸ δὲν φοροῦσε τίποτα καί ἐγὼ σταμάτησα τὴν ὁρμή μου.

— Ὅχι, ὄχι! μετάνιωσα: δὲν εἶνε καί μεγάλο τὸ σκίσιμο: τὴ ράβω καθὼς τὴ φορᾶς.

Αὐτὴ τὴν ἱστορία τὴν παρακολούθησε ἡ Άννίτσα ἀπὸ κει πού καθόταν μάντεψε τὰ πάντα. Τὸ δίχως ἄλλο ὁ Θεός θὰ τῆς εἶχε δώσῃ αὐτὴ τὴν ἰδιοφυία, νὰ μπορῆ νὰ ἀντιλαμβάνεται τίς τραγικότητες τῆς ζωῆς, νὰ βρίσκει τὸν τρόπο νὰ τίς ἀλαφρώνῃ μὲ τὰ παιδιάτικα του μέσα, γιὰτι ἄλλοιῶς δὲν ἐξηγεῖται τὸ πρᾶμα. Πῆρε τὴν Ἐλένη ἀπὸ τὸ χέρι καί βγῆκαν ἔξω. Σὲ λίγο γυρνοῦσαν μεταμφιεσμένες. Ἡ Ἐλένη φοροῦσε τὴν ποδιά τῆς Άννίτσας, καί ἡ Άννίτσα μὲ τὸ φόρεμα πού φοροῦσε ἀπὸ μέσα, ἐρχότανε κρατώντας στὸ χέρι της τὴν σκισμένη ποδιά καί τὸ μούτρο της ἔλαμπε. . .

Εἶχε μιὰ φωνούλα ἡ Άννίτσα σπασμένη ὅπως ἔχουν πολλὰ μικρά, πού τότε ἔβγαине φιλή, τότε χοντρή καί μιὰ χαριτωμένη προφορά, πού διασκεδάζα νὰ τὴν ἀκούω νὰ μιλή. Μ’ ἄρεσε ἀκόμη, νὰ τὴν πειράζω. Εἶχε, θυμοῦμαι

καί μιὰ ἐλήτσα στὸ λαιμὸ ἀπὸ κάτω.

— Μὰ Ἐλένη, τῆς ἔλεγα, αὐτὸς ὁ φύλλος θὰ σὲ φάῃ καμμιάν ὠρα: πῆγε πάλι καί κάθισε στὸ λαιμὸ σου.

— Ὅχι! δὲν εἶναι πχύλλος εἶνε ἐλήκια.

Μετά δυὸ τρεῖς μέρες τὴν ξαναρωτοῦσα :

— Μπα! πάλι ὁ φύλλος κάθισε στὸ λαιμὸ σου. Ἐλα! ἔλα νὰ σοῦ τὸν πιάσωμε.

— Ὅχι! ἀπαντοῦσε πάλι, μὲ τὰ ἴδια στερεότυπα λόγια σοβαρώτατη—δὲν εἶνε πχύλλος εἶνε ἐλήκια.

Εἶχε ἀπεριόριστη γενναιοδωρία. Εἶχε καταντήσῃ ὁ μέγας μας εὐεργέτης.

— Πάλι ξέχασες νὰ πάρῃς κλωστή;—ἡ Ἐλένη θὰ μοῦ δώσῃ.

— Γιατί δὲ γράφεις ἐσὺ; δὲ θὰ ἔχῃς πάλι κοντύλι.

— Ἐγὼ νὰ τῆς δώσω, πού εἶνε καί γαλλικό, φώναζε ἡ Ἐλένη.

— Κ’ ἐσὺ Ἐλένη πῶς θὰ γράφεις, ἔχεις ἄλλο;

— Ὅχι ξέχασα! δὲν ἔχω!! Ἐ! νὰ τὸ σπᾶσωμε νὰ τὰ κάμωμε δυὸ.

Καί σποῦσε πρόθυμα τὸ μοναδικὸ γαλλικό κοντύλι: καί θυσιάζε τὸ προνόμιο, νάχη τὸ μεγαλύτερο κοντύλι μέσα στὴν τάξη, ἐνῶ σίγουρα δὲν βρισκότανε ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ σάκκα, πού νὰ μὴν ἔχη τὸ λιγώτερο ὡς δέκα κοντύλια μεγάλα καί μικρά.

Ἡ ἴδια ἦταν ἡ Ἐλένη π’ ἀπέναντί μου δὲν ἔτρωγε, λέει, στὸ σπίτι γλυκό, χωρὶς νὰ μὲ θυμηθῆ: καί μιὰ βραδιὰ μάλιστα δὲν τόφαγε μόνο κοιμήθηκε ἀφοῦ τὸ φύλαξε προσεκτικὰ νὰ μοῦ τὸ κρατᾶ τὸ πρῶτ. Μὰ τὰ μεσάνυχτα πῆγε καί ξύπνησε τὴ μαμά της.

— Τί λὲς μαμά, ἂν φάω τὸ γλύκισμα θὰ στενοχωρηθῆ ἡ κυρία Ἑλλη; Καί τόφαγε ἐπιτέλους τὰ μεσάνυχτα ἀφοῦ τὴν καιησούχασαν πῶς δὲν θὰ λυπηθῶ.

Τῆς ἔκανε κόπο νὰ μὲ λὲῃ κυρία.

— Κάνει νὰ σὲ λέμε σκέτη Ἑλλη;

— Τοὺς ξένους κυρία Ἑλλη, δὲν τοὺς λέμε κυρίους;

— Ναι παιδί μου.

— Μὰ ἐσὺ ξένη μας εἶσαι;

* *

Λέω πῶς ἡ καλύτερη ἐποχὴ τῆς ζωῆς τῆς Ἐλένης, εἶνε τούτη, παρ’ ἔβλη τὴν ὑπερβο-

λική ευαισθησία της, που την έκανε να δοκιμάζει ένα σωρό πίστες γιατί από 'κει κι' έπειτα την πήραν οι αναποδιές το κατόπιν άδικιοπα ή μία πίσω απ' την άλλη. Τούτος ο πρώτος χρόνος που μπήκε στο σχολείο θάταν χωρίς άλλο ο καλύτερός της και φαντάζομαι πως αν ήταν μπορετό να ξαναγεννηθώ, και να δώ σαν ξένης πιά τήν. εαυτό της, το ίδιο θάλεγε και κείνη. Μόνο που θά της έμενε τούτο το πικρό παράπονο: "Αν ή μάτρα για όλους έχει γραμμένα ευτυχισμένα και δυστυχισμένα χρόνια, γιατί σέ μένα έβαλε όλα μου τα καλά χρόνια στην αρχή αρχή, τότε πούμουν παιδί, και δέν είχα καμμιάν επίγνωση;

Τόν άλλο χρόνο που ήρθε ή 'Αννίτσα για να μπή σ'ή δευτέρα τάξη, εγώ δέν θά την είχα πιά μαθήτρια, ήταν αλλοίθωρο και φορούσε γιαλάκια στ' άφτιά. Τα ώραία της μάτια τα γεμάτα άθωότητα, ήσαν άγνωρίστα. Η έκφρασή τους είχε σβυσθή. Το κουβεντιάζαμε μεταξύ μας οι δασκάλες και δέν μπορούσαμε να τώ χωνέψουμε. Δέν της έφτανε, λέγαμε, το ένα ελάττωμα. έπρεπε ο Θεός να της στείλει κα δεύτερο. Μα σ' όλα τα πράγματα συνειθίζεις κανείς, και μετς συνειθίσαμε να βλέπουμε έτσι την 'Αννίτσα, και να μη μās κάνει πιά καμιά εντύπωση. Κι' έτσι πήγε κι' ο δεύτερος, χρόνος.

Σάν πήγαινε ή 'Αννίτσα στην τρίτη τάξη, τή βλέπω μία μέρα να κρατῆ ένα μαντήλι να προφυλάσσει το μάγουλό της.

— Τι έχεις 'Αννίτσα το δόντι σου πονεί;

— Όχι! μόνο έδω στο μάγουλό μου—και μου το έδειξε—άνοιξε μια τρυπίτσα και τρέχει αίμα όλη την ώρα.

"Ήταν πράγματι μια μικροσκοπική τρυπίτσα, σαν τσίμπημα βελόνας που έτρεχε. Και λοιπόν τώρα, είτε έπαιζε ή 'Αννίτσα, είτε έγραφε είτε έλεγε μάθημα, κρατούσε το μαντήλι στο μάγουλο, και καθώς έκανα εγώ στην τάξη της τή γυμναστική, και ή γυμναστική έχει ένα σωρό ασκήσεις των χεριών, ή 'Αννίτσα για να κάνη τις διάφορες «έκτάσεις» και «ανάτασεις» —Δέν ήθελε, αν και της το προτεινάμε, να την απαλλάξουμε από το μάθημα της γυμναστικής το αγαπούσε εξαιρετικά, άφηνε το μαντήλι, και τότες έβλεπες να σχηματίζεται στο μάγουλό της, μια κόκκινη γραμμή, από μια κόκκινη σταγόνα, που κυλούσε σιγά σιγά. Μα και σέ τούτο

το θέαμα συνειθίσαμε.

Σάν ήτανε να έγγραφή ή 'Αννίτσα για την Τετάρτη τάξη, ήρθε συνωδ. ομένη απ' τή μαμιά της, όπως την πρώτη χρονιά.

— "Επειδή έπαθαν λιγάκι τ' άφτιά του, και έχει κάποια βαρηκοία, ήρθα να σās παρακαλέσω να τή βάλετε να καθίση κοντά στην έδρα, για να ακούει καλύτερα.

Χώρια από τή γυμναστική, που έκανα σέ όλες τις τάξεις, έκανα και την ίχνογραφία. Τώρα πιά όμως το θέαμα της 'Αννίτσας ήτανε τραγικό, άδράσταχο. Καθισμένη μπρός μπρός τέντωνε τ' άφτιά της για να ακούη και σήκωνε τα μάτια της ανάμεσα από τα γαλιά για να δῆ το αντικείμενο που θά ίχνογραφούσαμε, και σαν έπαιρνε τή γύμα για να σβύση, και χρησιμοποιούσε και τα δυό της χέρια, έβλεπε πάλι να διαγράφεται στο μάγουλό της ή κόκκινη γραμμή.

Μά έτσι κι' άλλοιως πήγε κι' αυτός ο χρόνος. Τόν επόμενο εκδηλώθηκε πιά στα καλά ή όπτις. Είχε πάντα τ' άφτιά της δεμένα γιατί έτρεχαν.

— Ο θεός μου, που είνε γιατρός, μās είπε πως καλύτερα που άνοιξαν τ' άφτιά μου. Γιατί κατάλαβε πως πρέπει να μου κάμη έγχείρηση διαφορετικά, λέει, δέν θά γιάνω.

Στην έκτη τάξη ξαστέρωσε, ο ουρανός και ή 'Αννίτσα φοίτησε κανονικά. Ούτε άφτιά πιά δεμένα, ούτε μαντήλι στο χέρι. Αναθάρρησα. Δόξα τῷ Θεῷ, είπα, θά ξεμερώσουν και γι' αυτήν, δέν γίνεται, καλύτερες μέρες. "Έτσι είμαστε γεμάτες χαρά και αίσιοδοξία και την ήμέρα που κι' ή 'Αννίτσα κρατώντας το άπολυτήριο της έκτης τάξεως, ήρθε και μās υποχαιρέτησε.

— Χαίρετε κυρία "Ελλη, ευχαριστώ πολύ, για όσους κόπους κάματε για μένα.

— Στο καλό, να μην μās ξεχάσης 'Αννίτσα, τώρα που θά μπῆς στο γυμνάσιο, και θά χῆς να κάμης με μεγάλους καθηγητές, να μās καταδέχεται και μās τους ταπεινούς δασκάλους. Να περνās κάπου κάπου να σέ βλέπουμε...

Αυτή ήταν ή τελευταία φορά που την είδα. Από το σχολείο μας δέν μεταπέρασε. Και στο γυμνάσιο φοίτησε μόνο λίγο καιρό. "Επάθε άδενίτιδα και το τράθηξαν από το σχολείο. Οι γιγτροί είπαν πως μόνο ή έξοχη θά το σώση και το πήγαν στην έξοχη. Θά παιδεύτηκε ακόμη

καμπόσους μήνες, αλλάζοντας έξοχες και δίαιτες, μια στο καλύτερο και μια στο χειρότερο, όπως πέθανε από φυματίωση των πνευμόνων και ξεκουράστηκε.

Πρό ήμερών—εγώ ετυχε να βρίσκομαι στην 'Αθήνα—κατεβαίνοντας συνάντησα τον πατέρα της 'Αννίτσας, τή στιγμή ακριβώς που έμπαινε στο Delice. Ο συνοδός του με γνώριζε και με πλησίασε...

— "Αν δέν κάνω λάθος, τον ρώτησα, αυτός που πηγαίνει μαζί σου, δέν είνε ο κύριος Δου-

ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Την καθημερινή μου άπογοήτευη καθένας πάντα μέσα του τή νοιώθει. Κ' είνε καθως είνε ταξίδι άτέλειωτο, που όσα κι' αν το παρηγοούνε πόθοι δέν παύει να τρομάζει στην άπόσταση και να ναι χίμαιρα γι' αυτό ο σωμός του... (Κ' είνε καθως τ' άνθρακι το άνοιχτο, που πριν χαρεί το πύγει ο μαρασμός του).

Κι' όπως μια μακρινή σβυσμένη ανάμνηση ενός άρχιμισμένου μας όνειρου, που τόπνιξεν ή λύπη μας ή εφήμερη και ή άγωνία της πρώτης άπειρίας... Κι' όπως ένα τυχαίο στο δρόμο πρόσωπο, που μās χαμογελάει κρυφά και πάει κι' όμως κανείς δέν ξέρει άνίσως άστοχα μās είδε, ή πιθανόν μās αγαπάει.

Καθως ή πρώτη άπόπειρα στη σκέψη μας που προεξοφλεί συχνά μια έπιτυχία κι' ύστερα φτάνει ο χρόνος άδυσώπητος να σταματήσει πίσω την όρμη μας... "Όλη ή κρυμένη μέσα μας όντότητα πέφτει πεζότατα κοιρόλι εμπρός μας και μένει μόνη ή μαύρη άπογοήτευη κι' ο άπογοητευμένος εαυτός μας.

1927

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

1.1929

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΑ ΔΥΟ ΜΑΤΙΑ

Δίχως άλλο πρέπει τώρα να χῶ περάσει τα πενήντα. Βρισκόμαστε στα μέσα κάποιου καλοκαιριού, τώρα ακριβώς που μου στάθηκε βαλετό να στηρίξω τή πέννα στα δάχτυλα.

Πέρνω τή πέννα στα δάχτυλα, δέ μπορώ να μη μεταχειριστώ αυτό το κοινότυπο σχήμα. Πάει καλά στ' αυτί και το περισσότερο που ζητάω είναι να μη ξαφνιάσω απ' την αρχή τή

κάκης:

— Ναι.

— "Όστε λοιπόν φέματα μου είπαν, πως πέθανε ή 'Αννίτσα σου, τώρα και λίγες μέρες:

— Γιατί το λές, επειδή μπαίνει στο Delice; μή μήπως αυτός είνε γνωστός έδω!... πους ξέρει το Δουκάκη στην 'Αθήνα... "Όχι, είνε αλήθεια πως πέθανε το κορίτσι του, την περασμένη Παρασκευή το κήδεψαν.

ΕΛΛΗ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

ΟΛΑ ΤΑ ΛΕΓΕΙΣ «ΤΙΠΟΤΑ»...

"Όλα τα λέγεις «τίποτα» πιά τώρα, τίποτα συ γι' με κι' εγώ για σένα, τα βήματά μας λές, που σέ μιαν ώρα ενώθηκαν ως τώρα ταιριασμένα και για το ίδιο βάδισην λιμάνι, λές ήταν πλάνη.

Μπορεί να ναι έτσι, πάλι μπορεϊ να ναι τα βήματά μας πρόσεξε δεμένα με μι' άλυσίδα, κι' έτσι όταν θα πάνε αντίθετα κι' όπως το λές σαν ξένα να μη μπορούνε πιά να προχωρήσουν για να χωρίσουν.

Δε θα μπορῆς καθως κι' εγώ να φύγεις για να μακρύνης πιο πολύ το βήμα κι' εμπρός όταν το πόδι σου θάνοιγεις, θα σέ τραβάει ενός δεσμού το νήμα, ενός δεσμού που συ ποτε δέν είδες τις άλυσίδες.

"Αδελά τότε κάπου θα σταθούμε κι' αφού μπροστά κι' αντίθετα σαν ξένοι να πάμε όπως το λές, δε θα μποροῦμε, αυτό τότε πιά μόνο θα μās μένη. Να στρέψουμε μαζί το βήμα αγάλι πίσω μας πάλι.

διήγησή μου.

Το καταλαβαίνω πως είναι καλοκαιρι. Αυτό το ήλιοβασιλέμα που γίνεται μ' ένα τόσο ήσυχο τρόπο, δίχως να φυσήξῃ ούτε αυτός ο ξερός άέρας απ' τα χαμηλά, το δείχνει. Κι' όμως οι άνθρωποι λένε πως είμαι στραβός απ' το καιρό που γεννήθηκα. Καθως πάνε τώρα πάρα πάνω από πενήντα χρόνια, είναι να γελάη κανείς με μια τόσο καλιά ιστορία. "Όσοσο δε λέω τίποτα σ' αυτούς. Τους άφίνω να

πιστευουν την ανόγη ιδέα τους, αν εἴξερα πὼς θὰ πέσουν στ' ἀνθρώπινα χέρια αὐτὲς οἱ λίγες γραμμὲς ποτὲ δὲ θὰ εἶχανε χαραχτῆ.

Ἡ κρίση τῶν ἀνθρώπων εἶναι κάτι πολὺ ἀσήμαντο πράγμα γιὰ μένα. Αὐτὸ μού τὸ ἔχει βεβαιώσει πενήντα χρόνων ζωῆ. Δὲ ξέρω ἂν ποτὲ μὲ λύπησε ἡ ιδέα πὼς εἶχανε γιὰ μένα. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέσῃ, μὰ τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε δλότελα στραβοί.

Αὐτὴ τῆ στιγμὴ κάποιος περνάει ἀπ' τὸ παράθυρό μου. Τραγουδάει κι' εἶναι εὐχαριστημένος ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του. Τουλάχιστο ἔτσι προδίνει ἡ φωνή του πὼς δὲ τρεμουλιάζει καθόλου. Σκέπτομαι πὼς αὐτὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνας ἐξαιρετος ἀνθρώπος στὸ εἶδος του ἴσως τὸ κάτωκῆτο νὰ μὴν εἶναι και στραβός. Γελῶ.

Πόσοι τέτοιοι πόσα σωστὰ διαμάντια μπορεῖ νὰ πέρασαν ἀπ' τὸ παράθυρό μου κι' ὅμως τοὺς ἔχασα γιατί ὁ δρόμος κατηφορίζει τραδώντας μακρῶς.

Αὐτὸ τὸ τραγοῦδι σβύνει γρήγορα.

Ἔχω κοντά μου και κάπιο γείτονα Θωμὰ πὼς ἔρχεται κάπου-κάπου νὰ μού κρατιάη συντροφιά. Καπνίζει ὁλόενα μιὰ πίπα ἀπὸ φαϊάντσα και προτιμάει τὸ ὑπαιθρο ἀπ' τὸ δωμάτιό του. Μ' αὐτὸ θέλω νὰ πῶ πὼς εἶναι ἕνας ἄνθρωπος πὼς ἔχει ἰδιαίτερα γούστα και προτιμήσεις ἀδιάφορο ἂν μού ξεφεύγουν μερικὲς. Δὲ ξέρω καλά καλά και πὼς τὸν γνώρισα, ἴσως ἐπειδὴ εἴμαστε γείτονες.

Τὸ μόνο πὼς θέλω νὰ πῶ εἶναι πὼς δὲν εἶμαι στραβός. Ὅχι πὼς ἔχω ἀνάγκη ν' ἀκούσω και τῆ γνώμη τῶν ἄλλων μὰ εἶναι ἕνα πράγμα πὼς μὲ πνίγει πολλὲς φορές. Ἔχω και τα δυὸ μου μάτια ἀκριβῶς στῆ θέση πὼς πρέπει νὰ βρίσκονται, Μόνο πὼς ἀντὶ νὰ τὰ ἔχω ὅπως ὅλοι γυρισμένα πρὸς τὰ ἔξω, ἀντὶ νὰ ἐκπλήσσονται πρὸς ἕνα ἀπλοϊκὸ περιβάλλον, ἐμένα τὰ ματια στρέφονται πρὸς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μου, μεσ' στὰ σκοτάδια τῆς ἴδιας μου ὑπαρξῆς. Βλέπω μονάχα τὸν ἑαυτὸ μου.

Τὰ μάτια μου εἶναι μεγάλα και καθαρὰ. Ἔχουνε συνηθίσει σ' αὐτὸ τὸ σκορπισμένο μισόφωτο πὼς θασιλεύει στὰ σκοτεινὰ κανάλια τῆς ζωῆς, μεσ' στοὺς ἀνεξερευνήτους χυμοὺς πὼς ζωντανεύουν τῆ κάθε στιγμῆ, μεσ' στῆ μακρὰ λειτουργία τῆς κάθε ἀσήμαντης κινήσεως.

Κ' ἐγὼ δίχως ἄλλο θλέπω πράγματα πὼς δὲ τὰχει κανένας φανταστεί. Εἶναι πράξεις τρομερὲς πολλὲς φορές, δράματα πὼς θὰ πλημμυροῦσαν τ' ἀνθρώπινα μάτια και στιγμὲς ἀπεριγραπτῆς φρίκης πὼς περνᾶνε σὰ νὰ μὴ συνέβηκαν ποτὲς.

Ἐλπίζω νὰχω πάντα τὸ θάρρος νὰ σκίσω στὸ τέλος ὅλα ὅσα θὰ καταφέρω νὰ μεταφέρω ἐδῶ. Αὐτὸ ἀκριβῶς μού φέρνει ἕνα καινούργιο εὔμα εὐλικρινείας πὼς δὲν τὸ ἔχει κανένας ὡς ὅρα ἀπ' τα ἀπομνημονεύματα,

Αὐτὸ πὼς ἤθελα κυρίως νὰ πῶ ἦτανε γιὰ τὸ γείτονα μου τὸ Θωμὰ. Ὅχι πὼς εἶχε κακὸ χαρακτήρα μ' αὐτῆ του ἡ συνήθεια νὰ καπνίζει μιὰ πίπα ἀπὸ φαϊάντσα και νὰ τοῦ ἀρέσει τὸ ὑπαιθρο τὸν ἔκανε μπροστά μου ἀποκρουστικό. Καμμιά φορά ἡ φαντασία μὲ συνέπερνε και μού φαινότανε πὼς αὐτῆ ἡ πίπα εἶχε πράσινες γιρλάντες. Αὐτὸ μού ἔφερνε ἕνα παράξενο ἐρεθισμό.

Ὅστοςο μιλοῦσα μὲ λογικὴ στὸν ἑαυτὸ μου δὲν εἶναι ἁμαρτία στὸν ἄνθρωπο νὰ ἔχη ἕνα ὀρισμένο γούστο. Μιὰ μέρα ὁ πειρασμός μ' ἔφερε νὰ τοῦ προσφέρω τῆ δικιά μου πίπα πὼς ἦτανε ἀπὸ γνήσια φτέρη.

Ἔτσι θὰ πῆγαινε τὸ πράγμα γιὰ κάμποσο καιρό. Ἔνα βράδυ, θυμάμαι, εἶχα ἀϋπνία. Ἦτανε κάλοκαιρι ὅπως τὴν ὥρα κι' ἡ ἀτμόσφαιρα τόσο πνιχτικιά πὼς προμηνοῦσε μιὰ βέβαιη θύελλα. Βρισκόμουνα στὸ κρεβάτι μὲ τὰ παράθυρα ἀνοιχτά. Κανένα φύσημα δὲν ἔμπαινε, μέσα.

Τὸ μυαλό μου σὰ νὰ τὸ ἐνωχλοῦσε αὐτὸ τὸ πέσιμο τοῦ θαρομέτρου ἦταν ἀνίκανο γιὰ τῆν εὐκολώτερη σκέψη. Ἔξω ὁ δρόμος ἦτανε ἡσυχος κι' ἡ ἔξοχη τριγύρω καμιομένη.

Πετᾶχτηκα ἀπ' τὸ κρεβάτι. Σὲ δυὸ δῆματα ἔφτασα στῆ πόρτα. Ὅταν περνώντας τὸ διαδρόμο ἔβγαινα ἀπ' τὸ σπίτι, κατάλαβα πόσο ἀντιπαθούσα τὸ γείτονα μου τὸ Θωμὰ κι' ἀκόμα πόσο τὰ γούστα του ἦτανε διαφορετικὰ ἀπ' τὰ δικὰ μου. Δὲ μπορῶ νὰ βεβαιώσω ἂν πρόφτασα νὰ ντυθῶ.

Τὸ σπίτι του ἦτανε εἴκοσι δῆματα μακρῶτερα ἀπ' τὸ δικὸ μου. Προχώρησα σ' ἕνα δρομάκο ἀνάμεσα ἀπὸ μαρούλια μ' ἕνα δῆμα πὼς δὲ βιαζότανε μὰ και πὼς δὲ σταματοῦσε. Θυμήθηκα πὼς μπρὸς ἀπ' τῆ κρεββατοκάμαρα του ἦτανε ἕνα σκαλοπάτι πὼς μποροῦσε κανεὶς νὰ σκοντάψῃ. Στάθηκα κι' ἔβαλα τ' αὐτὶ στῆ κλειδαριά. Στῆν ἀρχὴ δὲ ξεχώρισα τίποτα. Ἐπειτα ὅμως ἐννιωσα κάτι σὰ μιὰ βαθιὰ ἀναπνοή πὼς γίνεται σὲ ἴσια ἀραιὰ διαστήματα. Ὁ καὶ-μένος ὁ Θωμὰς θὰ κοιμάται μὲ τὰ χέρια σταυρωτὰ ὅπως κάθε ἄνθρωπος πὼς ἔχει καθαρὴ τῆ συνείδηση μπροστά στὸ Θεό. Δίχως ἄλλο θὰ ἔχη πλάι στῆ καρέκλα του μιὰ πίπα ἀπὸ φαϊάντσα.

Σιγὰ σιγὰ ἀνοίξα τῆ πόρτα. Κρατοῦσα τῆν ἀνάσα μου. Και πῆλι στάθηκα στὸ κατώφλι περιμένοντας. Ὁ Θωμὰς ἐξακολούθησε ν' ἀναπνέῃ μὲ τὸν ἴδιο ἡσυχὸ ρυθμό. Ἐφτασα ὡς τῆν ἀκρῆ τοῦ κρεβατιοῦ. Κι' ἔπειτα πάλι σιγὰ προχωροῦσα στὸ μῆκος τοῦ κρεβατιοῦ μὲ τίς μῆτες και μὲ τ' αὐτιά τεντωμένα. Ἐαφνικὰ τὰ χέρια μου ἀπλώνονται και πιάνουν τὸ λαϊμό του.

Ὁ καὶ-μένος ὁ Θωμὰς. Ἐαφνιασμένος ἔκανε ἕνα κίνημα νὰ σηκωθῆ. Μὰ τὰ χέρια ἐξακολούθησαν νὰ σφίγγουνε. Τοῦ κάκου προσπά-

θησε μὲ τὰ δικὰ του νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ λαρύγι του. Ἔνα μουγγὸ πάλεμα, ἕνας ρόγγος κι' ὅλα εἶχανε τελειώσει.

Βιαστικὰ ἔφαξα γύρω μου νὰ βρῶ τῆ πίπα του. Φόνος γιὰ λόγους κλοπῆς, θὰ πῆ ἡ ἀστυνομία, συλλογίστηκα. Μὰ δὲ κατάφερα νὰ τῆν εἴρω. Ἐγύρσα σφυρίζοντας σπῆτι μου, ὁ καιρὸς φαινότανε πὼς θὰ διορθωνότανε λίγο.

Κι' ὅμως ἀπ' ὅλη αὐτῆ τῆ σκηνὴ κανένας

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Ποῖν φύγω γιὰ τὸ μακρινὸ ταξίδι, θὰ περάσω διασχίζοντας ἀδιάφορα τῶν δρόμων τῆ βοή, ἀπὸ τὸν Κῆπο πὼς ἄλλοτε κάπια ἀπροσδόκητη

τὰ μάτια σου μού μίλησαν γιὰ μιὰν ὥραία ζωὴ
Και λησιμονώντας πὼς κι' οἱ δυὸ βγήκαμε γε-

κί, ἔγινε τῶνερο φωτιά μες τῆν ἀνατολή
θὰ ἰδῶ τ' ἀνθῆ ν' ἀνοίγεται στὸ φῶς και νὰ
τῆν εὐοσμη ψυχούλα τους στῆς αὔρας τὸ φιλί...

Θι ἰδῶ τὰ δέντρα στῆ βαρειά πρασιὰ ντυμένα
[πάλι.

Περιποκάδες νὰ ρουφούν ζωὴ στὰ ταπεινὰ
δίχως νὰναι λιγώτερο χαρούμενες γιὰ τοῦτο
και τ' ἀνθῆ τους λιγώτερο περήφανα κι' ἀγνά.

Και σὰν ἀπὸ ἕνα μάταιο πείσμα κι' ἐγὼ νὰ
[ζήσω
ὅσα μούπαν τὰ μάτια σου στὸ ὥραϊο βραδυνὸ
θὰ ἰδῶ νὰ γέρνεις πάνω μου και θὰναι τόσο

τόσο μεγάλο τὸ φιλί, σὰν πρῶτο, σὰ στερνό.
[λαῦρο,

Ἔστερα μὲ τῆς δυστυχίας σκυμμένο τὸ κεφάλι
διπλώνοντας τὸ στῆθος μου στῆν παγερὴ πνοή
θὰ χωριστῶ τὸν Κῆπο σου μὲ τῆν ταπεινοσύνη
πὼς ἀκόμα κι' ἡ φτωχότερη ζωὴ δὲν τῆ νοεῖ.

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Μὰς εἶχε πρὸς ἡ πλήξη ξαναφέρει
στὸ Φάληρο, σὲ κάποιαν ἀμμουδιά
ἔρωτικό μας ἄλλοτε λημέρι.

Πιὸ πέρα μεσ' τῆν ἔρημη βραδιά,

Πιασμένα τρυφερά, χέρι μὲ χέρι

δυὸ ἔρωτεμένα κάθονταν παιδιά.

Κι' ἐμὰς τοῦ κάκου γύρευε ἡ καρδιά,

Χαρὲς παλῆς στῆ θύμηση νὰ φέρῃ.

Κι' ὡς ἄρισ' ἡ ψυχροῦλα νὰ πληθαίνει...

—τί θέμε, μούλες, δῶ τέτοιον καιρό.

κι' ἐφύγαμε κι' οἱ δυὸ μετανοιομένοι

Ἦταν τὸ κρῶ ἀλήθεια τσουχετῶ

στ' ἀκροθαλάσσι, τῆ βραδυὰν ἐκείνη

μὰ, τὸ ζευγάρι, τῆλο, εἶχε ἀπομείνει.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ

δὲ κατάλαβε τίποτα. Κανένας ἀπὸ ἐκείνους πὼς βλέπουνε. Κι' ὁ Θωμὰς πὼς παινεύεται πὼς ξεχωρίζει τὸ χροῖμα τῶν κουμπιῶν σὲ ἕκατὸ μέτρα, ἦρθε τὸ ἄλλο πρῶτὸ κλαίμενος γιατί τῆ νύχτα τοῦ πνίξανε μιὰ τόση δὰ σκυλλίτσα. Τῆ κρατοῦσε ἀκόμα στὰ χέρια μιὰ και ἡ καρδιά του δὲ τὸν ἄφινε νὰ τῆ πετάξῃ στὸ τενεκὲ μὲ τὰ σκουπίδια.

ΣΤΑΜΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Σ' ἕνα πανδοχεῖο φυλακισμένα

Ποῖν κινήσω ἀκόμη γιὰ τὰ ξένα,
μὴν ἡ μητέρα βάνει μὲ φροντίδα,
στὸ ταπεινὸ μπαῦλο μου ἕνα-ἕνα,
τὰ φτωχικὰ μου ροῦχα στῆν πατριδα.

Κι' ἀφράτα παξιμάδια, κι' ἄλλα ψώνια,
πὼς μ' ἀπειρη λατρεία μὴνε διαλέξει,
κι' ἕνα κρουστὸ ζευγάρι ἄσπρα σεντόνια,
πὼς ἀλλὲ μὲ δάκρυα θλίψης τὰχε βρέξει.

Κι' ὡς ἔφευγα κινώντας γιὰ τὸ πλοῖο
και μεσ' στὸ θρῆνο ἐμίλει ὡς μ' ἐπροβόδα.
—Παῖδι μου, ἄχ νὰ φυλάγεται ἀπ' τὸ κρῶ
τ' ἡ ξενιτεῖα νὰ ἀγκάθια δίχως ρόδα!

Μὰ ἡ Μοῖρα μου ἐγελοῦσε μὲ εἰρωνία
—μονάχα ἐγὼ τῆν εἶδα αὐτῆ νὰ ἀλήθεια
τὶ δὲν περάσαν μῆνες, και στὰ βύθια
τῶν κολετῶν μὲ πῆε γιὰ τῆ θυσία.

Γιὰ χρεὸς στὸ πανδοχεῖο εἶχε ἀπομείνει
τὸ ταπεινὸ μπαῦλο μου μιὰ μέρα,
μ' ὅλο τὸ θησαυρὸ πὼς ἐντὸς του κλείνει,
βγαλμένο ἀπ' τὰ χερῶν σου, μητέρα.

Κι' ἀκόμα ἕνα θλιμμένο ἀπὸ λατρεία,
κι' ἔρωτα φλογερὸ, γραμμιάτων, δέμα,
πὼς μούγραφες φτωχούλα μου Μαρία,
μὲ τῆς καρδιάς σου ἀλλὲ τὸ μαῦρον αἷμα!

Κι' ἔτσι στὸ πανδοχεῖο φυλακισμένα,
τάγια ἀπομένουν τώρα τῆς ψυχῆς,
τοῦ ἔρωτα μιὰ καρδιά και τῆς στοργῆς,
ὡ γκόλφια μου ἱερά κι' ἀγαπημένα!

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Ο ΠΑΛΙΑΤΣΟΣ

Φτωχὲ παλιάτσε κι' ἔρημε, πὼς μες τὸ θέατρο τῆς
[ζωῆς,
τοῦμπες ἐδῶ κάνεις φριχτὲς και τοῦμπες παρατέρω,
σάμπως σκουπίδι ἀνώφελο σὲ κάποιον δρόμο θάβρεθείς,
μιὰ χειμωνιάτικη βραδεία, μιὰ παγερὴν ἔσπερα.

Τὸ φῶς τῆς μέρας τὸ θαμπὸ θάχει σβυστεῖ... θάχει
[σβυστεῖ...
και δὲ θανάφουνε γιὰ σὲ λαμπάδες και ἀγιοκέρια
Μόνο οἱ παλιάτσοι φίλοι σου μὲ μιὰ φωνὴ τρομο-

θὰ φέλνουν «Ἄρωμοι ἐν ὀδῶ...» μὲ σταυρωμένα
[χέρια.
Και τί μαῦτὸ; Τοὺς ρόλους σου τοὺς ἔχεις παίξει
[μιὰ χαρὰ
και σὲ χειροκροτήσανε στῆ ἀλήθεια ἡ και στάσεια
και «δόξα—δόξα σοι ὁ Θεὸς» ἔχεις γέλασει τρομερὰ
μὲ θεωρεῖα ἐπίσημα, μεξῶστες και πλατεῖα!

ΤΕΥΚΡΟΣ ΑΝΘΙΑΣ

ΒΛΑΔΙΒΟΣΤΟΚ

Θερμοκρασία εξήντα υπό τὸ μηδέν,
καὶ τὸ εἰσητήριο πρὸς τὸ Βλαδιβοστόκ στὴν
[τσέπη.

Κι' ἀπόξω, ἔξισωμένη πρὸς τὸ ἄπειρον,
ἢ παγωμένη στέπλη! . . .

Δὲν εἶμαι μόνος ἕνας ἄνθρωπος παρ᾽ ἔξενος, ἀν-
[τίκρου μου,
μοῦ ἐξάπτει τὸ ἐνδιαφέρον, σὲ σημεῖον μέγα,
Κι' ἐν ὄσῳ τοῦχα δώσει σημασίαν « Ἀλφρα »
[στὴν ἀρχή,
τώρα, δὲν ξέρω πῶς, λαμβάνει σημασίαν
[« Ὠμέγα ».

— Καὶ τὸ εἰσητήριο πρὸς τὸ Βλαδιβοστόκ
[στὴν τσέπη μου . . .
" Α ! τὸ Βλαδιβοστόκ !!! " Ὡ ἄς ἦτανε ποτὲ νὰ
[μὴν ὑπῆρχεν ἐδῶ κάτω!
κι' ὅμως αὐτὸς εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ μου
[ἄλλοίμονο,
τὸ τέρμα — ποὺ δὲν ἔχει παρακάτω.

Κι' ὅμως — τὸ νοσταλγοῦσα κάποτε τὸ τέρμα
[αὐτό . . .
Μὰ τώρα—τώρα τίποτα ! Μονάχα ἢ παγωμένη
[γύρω στέπλη
κι' ὁ ἀμίλητος κι' ἀκίνητος συνταξιδιώτης μου,
πού, σὰν μετουσιωμένο σύμβολο, με βλέπει! . . .

— Κι' ὅσο καὶ πάει σιμώνει τὸ Βλαδιβοστόκ
καὶ τότε—τὶ θὰ γείνη ; θὰ ξαναγορῶσαι πάλε ;
Δὲν τὸ πιστεύω μὰ θαρρῶ, τῆς Φάρσας ἢ τοῦ
[Δράματος,
πὼς πλησιάζει ὄσοντι πῶς τὸ « Φινάλε » ! . . .

—... Ὁραῖο μπιστόλι ἐτοῦτο, μὰ τὴν πίστη μου,
κι' εἶν' ἐντελὸς καινούργιο . . . καὶ γεμάτο !—
— Κι' ὅπου καὶ νᾶναι θὰ φανῆ καὶ τὸ Βλα-
[διβοστόκ,
τὸ τέρμα . . . — ποὺ δὲν ἔχει παρακάτω . . .

ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΑΣΚΟΣ

ΕΝΩ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΟΥ

Ἐνὼ τὸ πνεῦμα μου ἴμεροι γαλήνης ἀνυψώνουν
μὲς τὴν καρδιά μου ὁ ἔρωτας στενάζει ἀπελι-
[σμένα
ἢ γνώση με ἀντιμάχεται κι' οἱ πόθοι με κυ-
[κλώνουν,
— ὅλα τὰ ἐνάντια σμίζανε γιὰ πόλεμο σ'
[ἔμένα.

Ἄλιμονο ! σηκῶνομα καὶ πότε πέφτω πάλι
φραντάζω τάχα γιὰ ἥρωας με τραγικὴ ἠρεμία

κι' ὅμως δὲν εἶμαι πλιότερο σ' αὐτὴ τὴν ἄγρια
[πάλι
παρὰ ἢ σκηνή, ὅπου παίζεταίμια ξενιτροαγοδία

★★

Ποιὰ μοῖρα σκοτεινὴ με διαφεντεύει
καὶ πότε μοῦ γελᾷ ὑποσχετικά
καὶ πότε πάλι ἀνάιτια με παιδεύει
καὶ σὲ βαθειὰ σκοτάδια με πλανᾷ!

Ἐνὼ τὰ ὄρατα θαρρῶ γιὰ προορισμὸ μου
πάντα με δένει μὴ ἔγνια ταπεινὴ
στὰ ἔργα μου δὲ γνωρίζω τὸν ἑαυτό μου,
μ' ἔχει προδώσει κι' ἢ ἴδια μου ἢ ψυχῇ.

Στὰ στήθη μου, σὰν κάτι ὄχι δικό μου,
χρησιμοδοτεῖ μιὰ Σίβυζλα καρδιά
κι' ἀναπαμὸ μοῦ γράφει, ἀλίμονό μου,
μονάχα ὅταν θὰ πάψει νὰ χτυπᾷ.

ΜΙΝΩΣ ΖΩΤΟΣ

RAINER MARIA RILKE

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ :

« ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΤΕ—ΛΩΡΙΤΖ ΜΠΡΙΤΖ »

Θαρρῶ, πῶς θάπρεπε νὰ γορῶσαι κάτι νὰ
δουλεύω τώρα πιά, ἀφοῦ δὰ μαθαίνω νὰ βλέ-
πω. Μπῆκα στὰ εἰκοσιοχτὼ καὶ σχεδὸν τίποτα
δὲν ἔχω φτιάξει. Ἄς τὸ ἐπαναλάβουμε : ἔ-
γραφα μιὰ μελέτη γιὰ τὸν Καρπάσιο, ποὺ
εἶνε κακὴ, ἕνα δράμα με τὸν τίτλο « Γάμος »,
ποὺ προσπαθεῖ με διπλονόητα μέσα νὰ ποδειξέι
κάτι σφαιρικό, καὶ σίχους. Ἄχ, ἀλλὰ οἱ σί-
χοι εἶναι τόσο λίγο πράμα, σὰν τοὺς γράφει
κανεὶς νορῖς. Θάπρεπε νὰ περιμένει κανεὶς
μιὰν ὀλάκερη ζωὴ καὶ μάλιστα μιὰ πολύχρονη
ζωὴ ἂν εἶναι δυνατὸ, γιὰ νὰ μαζέψει νόημα
καὶ γλύκα καὶ τότες, στὸ τέλος-τέλος, ἴσως θὰ
μποροῦσε κανεὶς νὰ γράφει δέκα γραμμὲς ποὺ
νᾶναι καλές. Γιατί οἱ σίχοι δὲν εἶναι αἰσθημα-
τα, ὅπως τοὺς νομίζει ὁ κόσμος (αὐτὰ τάχει
κανεὶς ἀρκετὰ νορῖς)—παρὰ εἶναι ἐμπειρία.
Γιὰ ἕνα καὶ μόνο σίχο προέπει νὰ δεῖ κανεὶς
πολιτεῖες πολλές, ἀνθρώπους καὶ πράματα,
προέπει νὰ γνωρίζει τὰ ζῶα, νὰ νοιώθει πῶς
πετοῦν τὰ πουλιὰ καὶ νὰ ξαίρει τὰ κουνήματα
ποὺ κάνουν τὰ μικρὰ λουλούδια γιὰ νὰ νοῖξουν
τὴν ἀυγή. Προέπει νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ αναπολή-
σει δρόμους σὲ ἄγνωστα μέρη, ἀναπάντεχα
συναπαντήματα καὶ χωρισμοὺς ποὺ καιρὸ πολὺ

τοὺς πρόβλεπε νὰ γορῶσαι, μέρη παιδιότητες.
ποὺ μένουν ἀνεξήγητες ἀκόμα, τοὺς γονιοὺς,
ποὺ τοὺς πικραίναι, ὅταν μᾶς χαρίζαν μιὰ
χαρὰ καὶ δὲν τὴ νοιώθαι με (εἶταν μιὰ χαρὰ γιὰ
κάποιον ἄλλο)—ἀρρώστιας παιδιοῦ, ποὺ τόσο
παρ᾽ ἔξενά μᾶς μεγαλῶνουν, με τόσο πολλές,
βαθιὲς καὶ βαριὲς ἀλλαγές, μέρη ποὺ τὶς ζή-
σαμε σὲ ἡσυχες συγκρατημένους κίμαρες καὶ
προϊνὰ στὴν ἀκρὴ τῆς θάλασσας, τὴ θάλασσα
τὴν ἴδια, τὶς θάλασσες ὅλες, νύχτες ταξιδιοῦ,
ποὺ χίνουνταν με βουὴ στὰ ὕψη καὶ πετοῦσαν
μ' ὅλα τὰ στέγρια μαζί—καὶ πάλαι δὲ θᾶναι ἀρ-
κετὸ νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ξανασκεφεῖ ὅλα
αὐτὰ. Πρέπει νὰ χαι κανεὶς ἀναμνήσεις πολλές
ἀπὸ νυχτιὲς ἐρώτων, ποὺ καμμία δὲν ἔμοιαζε
τὴν ἄλλη, ἀπὸ κραυγὲς ὀδύνης ἐτοιμόγεννων
γυναικῶν καὶ ἀπὸ λευκές, ἀλαφριὲς λεχούσες,
ποὺ κοιμοῦνται καὶ κλείνουνται στὸν ἑαυτό
τους. Κι' ἀκόμα προέπει νὰ βρεθῆκε κανεὶς
πλάι σ' ἐτοιμοθάνατους καὶ νὰ ξαγορῶσαι
νεκροὺς στὸ δωμάτιο με τάνοιχτὰ παρ᾽ ἔξενά
καὶ τοὺς διακομιμένους θορούβους. Καὶ πάλαι δὲ
φτάνει νὰ χαι κανεὶς ἀναμνήσεις. Προέπει νὰ
μπορεῖ νὰ τὶς ξεχάσει, ἂν εἶναι πολλές, καὶ νὰ
χαι τὴ μεγάλη ὑπομονὴ νὰ περιμένει γιὰ νὰ ξα-
νάγρουν. Γιατί οἱ ἀναμνήσεις μόνες τοὺς δὲν
εἶναι ἀκόμα τίποτα. Μόνον ὅταν θὰ γίνουν
κίμα μέσα μας, βλέμμα καὶ χειρονομία, ἀνώνω-
μες καὶ σὲ τρόπο ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ
τὶς ξεχωρίσει ἀπ' τὸν ἑαυτό του, τότε μόνον
μπορεῖ νὰ συμβεῖ, σὲ μιὰ πολὺ ξεχωριστὴ ὥρα,
νὰ σηκωθεῖ ἀνάμεσὸ τους ἢ πρώτη λέξη ἐνὸς
σίχου καὶ νὰ ξεβγεῖ ἀπ' αὐτές.

Ἄλλὰ ἐμένα ὅλοι οἱ σίχοι μου γραφήκανε
ἀλλιῶς, λοιπὸν δὲν εἶναι σίχοι.—Καὶ ὅταν
ἔγραφα τὸ δράμα μου, πόσο γελᾶστηκα. Τὶ
ἄλλο εἶμονα παρὰ ἕνας μιμητῆς κ' ἕνας ἀνό-
ητος ὅταν χρειάστηκα τὸν Τρίτο γιὰ νὰ μι-
λήσω γιὰ τὸ πεπομένο δυὸ ἀνθρώπων, ποὺ κ'
οἱ δυὸ τους ἔκαναν βαριὰ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου τὴ
ζωή ; Τὶ εὐκόλα ποὺ ἔπρεπε νὰ ξέρω πῶς
καμμία δὲν ἔχει σημασία ὁ Τρίτος αὐτός, ποὺ
βρίσκειται μέσα σ' ὅλες τὶς ζωὲς καὶ τὶς φιλο-
λογίες, αὐτὸ τὸ φίντασμα ἐνὸς Τρίτου, ποὺ
δὲν ὑπαρξε ποτέ, ποὺ θὰ προέπει νὰ τὸ ἀρη-
θεῖ κανεὶς. Γιατί ἀνήκει στὰ προσχήματα τῆς
φύσης ποὺ πάντα τὴς προσπαθεῖ νὰ κρύψει
ἀπ' τὴν προσοχὴ τῶν ἀνθρώπων τὰ βαθιὰ τῆς
μυστικά. Εἶναι τὸ παραβᾶν πίσω ἀπ' τὸ ὄμοιο

παίξεται ἕνα δράμα. Εἶναι ὁ θόρυβος στὴν
εἴσοδο ποὺ φέρονε στὴν ἄφωνα γαλήνη μιᾶς
ἀληθινῆς (Ponlfiki) σύγκρουσης. Θάλεγε κα-
νεὶς πῶς γιὰ ὅλους καὶ τώρα στάθηκε δύσκο-
λο νὰ μιλήσουν μονάχι γιὰ τοὺς Δυὸ, γιὰ
τοὺς ὁποίους πρόκειαι. Ὁ Τρίτος, ἀκριβῶς
γιατὶ εἶναι τόσο λίγο πραγματικὸς, στάθηκε
τὸ εὐκολώτερο τοῦ προβλήματος, αὐτὸν ὅλοι
τὸν μποροῦσαν. Μόλις ἀρχίζουν τὰ δράματά
τους παρατηρεῖ κανεὶς τὴν ἀνυπομονησία τους
νὰ φτάσουν στὸν Τρίτον, δὲ μποροῦν καὶ νὰ
τὸν περιμένουν. Μόλις φτάσει ὅλα πάνε καλά.
Ὅμως πόση ἀνία, ὅταν ἀγορῶσαι νὰ φθεῖ, τίποτε
ἀπολύτως δὲ μπορεῖ νὰ γίνει χωρὶς αὐτόν, ὅλα
στέκονται, σκοντάφτουν, περιμένουν. Ἄν ὅμως
ἔμενε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, σ' αὐτὸ τὸ σταμά-
τημα, τί τάχα ; Πῶς κύριε δραματικὸ συγγρα-
φέα, κ' ἐσύ, νοῆμον κοινόν, ποὺ γνωρίζεις τὴ
ζωή, πῶς θᾶταν ἂν παραλείπονταν αὐτός, ὁ
ἀγαπημένος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἢ αὐτὸς ὁ
φραστὸς νέος, ποὺ ταιριάζει καὶ κλείνει ὅλες τὶς
παντοῖες σὰν ἕνα δεύτερο κλειδί ; Πῶς θᾶταν
ἂν π. χ. τὸν ἔπεινον ὁ διάβολος ! Ἄς τὸ πά-
ρουμε ἔτσι. Ἄξαρνα παρατηροῦμε τὴν τεχνη-
τὴ ἀδαισύνη τοῦ θεάτρον, σὰν ἐπικίντνες
τροπὲς σὲ τοῖχο ἀσβεστώνονται τὰ κενὰ κι'
ἀπ' τὰ ξύλινα χωρίσματα τῶν θεωρεῖων ἀκού-
εται μονάχα τὸ σαορῖα νὰ τρίζει μὲς στὸ στρογ-
γυλὸ κενὸ τῆς αἴθουσας. Οἱ δραματικοὶ
συγγραφεῖς δὲ θὰ χαίρονται πιά τὶς βίλλες
τους. Ὅλες οἱ δημόσιες κατωσοπεῖες καὶ στίς
πρὸ ἀπομικρυσμένες ἠπείρους τοῦ κόσμου,
ζητοῦν αὐτὸν τὸν ἀναντικατάστατο, ποὺ γέννησε
τὸ ἔργο τὸ ἴδιο.

Καὶ ὅμως μὲς στοὺς ἀνθρώπους δὲ ζοῦν
αὐτοὶ οἱ « Τρίτοι » παρὰ οἱ « Δυὸ », γιὰ τοὺς
ὁποίους θάχε κανεὶς ἄπειρα νὰ πεῖ, γιὰ τοὺς
ὁποίους τίποτα δὲν εἰπώθηκε ὡς τώρα, ἂν καὶ
ὑποφέρουν καὶ ἐνεργοῦν κ' ἢ δὲν ξέρουν πῶς
τὸν ἑαυτό τους νὰ βοηθήσουν.

Εἶναι γελοῖο. Κάθουμαι ἐδῶ στὸ μικρὸ
μου δωμάτιο, ἐγώ, ὁ Μπρίτζ, ποὺ μπῆκα στὰ
εἰκοσιοχτὼ καὶ ποὺ κανεὶς δὲ με γνωρίζει. Κά-
θουμαι ἐδῶ καὶ δὲν εἶμαι τίποτα. Κι' ὅμως τὸ
τίποτα αὐτὸ ἀρχίζει νὰ σκέφτεται καὶ κάνει,
πέντε πατώματα ψηλά, ἕνα γκορῶσαι παρισανὸ
ἀπομεισίμερο, αὐτὲς τὶς σκέψεις :

Εἶναι δυνατό, σκέφτεται, νὰ μὴν εἶδε κα-

νείς, να μην στα νόμισα και να μην είπα κανείς ως τώρα τίποτα πραγματικό και σπουδαίο; Είναι δυνατό να κανείς στη διάθεσή του ολίκερες χιλιετηρίδες καιρό για να δει, να σκεφτεί και να σημειώσει και όμως να φησε να περάσουν οι χιλιετηρίδες αυτές σαν ένα διάλειμμα σχολιού, όπου τρώγει κανείς το ψωμοτύρι του κ' ένα μήλο;

Ναί, είναι δυνατό.

Είναι δυνατό, παρ'όλες τις εφευρέσεις, την πρόοδο, τον πολιτισμό, τη θρησκεία και τη σοφία να έχουμε μείνει στην επιφάνεια, που τέλος κάτι θάτανε κ' αυτή, να την έχουμε ντύσει μ' ένα τόσο άπιστευτο άναρθό λιτό σκέπασμα, σε τρόπο που να μουιάζει με τα έπιπλα ενός σαλονιού στις θερινές διακοπές;

Ναί είναι δυνατό.

Είναι δυνατό να παρανοήθηκε ολίκερη ή ιστορία του κόσμου; Είναι δυνατό να ναί λαθεμένο όλο το παρελθόν, γιατί μιλήσαμε πάντα για τις μάξες, σά να μιλούσαμε για το κοινό τρέξιμο πολλών ανθρώπων, αντίς να πούμε για τον Ένα γύρω στον όποτον στέκουνταν οι άλλοι, γιατί είταν ξένος και πέθανε;

Ναί είναι δυνατό.

Είναι δυνατό να νόμισαν πως όφείλαμε να ξαναβρούμε ετι συνέβηκε προτού γεννηθούμε; Είναι δυνατό να θέλανε να θυμήσουν στον καθένα μας χωριστά, πως είναι φτιαγμένος από τα προηγούμενα και πως τόξερε και δέν έπρεπε να ρήσει τον έναντό του να πειστεί από κάποιους άλλους, που ξαίραν τα πράματα άλλως;

Ναί είναι δυνατό.

Είναι δυνατό, όλοι αυτοί οι άνθρωποι να ξαίρανε καλά ένα παρελθόν, που ποτες δέν υπαξε; Είναι δυνατό γ' αυτούς να μη λογαριαζούνται όλες οι πραγματικότητες; Να κυλά ή ζωή τους, χωρίς να δένεται πουθενά, σαν ένα ρολόγι σε κενό δωμάτιο;

Ναί είναι δυνατό.

Είναι δυνατό να μην ξαίρει κανείς τίποτα για τις κοπέλλες, που ζούν π' όλα αυτά; Είναι δυνατό, να λέγει κανείς «οί γυναίκες», «τά παιδιά» «τά γόρια» και να μη νοιώθει (παρ' όλη τη μόρφωση να μη νοιώθει) πως οι λέξεις αυτές από καιρό πιά δέν έχουνε πληθυντικό, παρ'ά μόνο αναρίθμητους ενικούς;

Ναί είναι δυνατό, να υπάρχουν άνθρωποι που λένε «Θεός» και να έννοούν κάτι κοινό σε όλους; —Κι' όμως φτάνει να δεις δυο μαθητούδια: Ο ένας αγοράζει ένα σουγιά και ο γείτονάς του την ίδια μέρα αγοράζει έναν όμοιο. Κ' ύστερα από μι' βδομάδα δείχνουν ό ένας στον άλλο τους σουγιάδες τους και αποδείχεται πως μόλις μουιάζει ό ένας τον άλλο —τόσο διαφορετικά έξελιχτήκανε στα διαφορετικά χέρια τους (Α, λέει σ' αυτό άπάνω ή μητέρα του ενός, όλα πιά πρέπει να τα καταλύσετε άιέσως). Έτσι λοιπόν: Είναι δυνατό να πιστέψουμε, πως μπορεί ναχει κανείς ένα Θεό χωρίς να τον μεταχειριστεί;

Ναί, είναι δυνατό.

Αλλά, αν αυτά όλα είναι δυνατά, και αν μονάχα μι'αν ιδέα δυνατότητας έχουν τότε πρέπει, να την αλήθεια, κάτι να γίνει. Ο ποθός, που θάχε αυτές τις ανήσυχες ιδέες, πρέπει ναρχίσει κάτι να φτιάχνει άπ' ό,τι παραλείψαμε. Κι' ως είναι όποιοσδήποτε, και ως μην είναι ό κατάλληλος: άφου δά κανείς άλλος δέν υπάρχει.

Αυτός ό νέος, αυτός ό άσήμαντος ξένος ό Μπρίτζ, πρέπει να στρωθεί ψηλά στο πέμπτο πάτωμα και να γράψει, μέρα-νύχτα: νοί είναι χρέος του να γράψει αυτό θάνα το τέλος.

Μετάφραση άπ' τα Γερμανικά ΔΗΜΗΤΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΔΗ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΧ ΝΑΘΕΛΕ Ο ΘΕΟΣ

—Αχ! ναθελε ό Θεός, καθρέφτης, ναμουνα ή αγαπημένη ναρχονταν παρθένα κάθε πρωί ροδόχορμη, κ' ολόδροση και να γλυκοκυτάζεται σε μένα.

—Αχ! ναθελε ό Θεός, ύφασμα, ναμουνα μετάξι, ακριβό, λεπτό, λουσάτο να μ' είχαν ή αγάπη μου μπουστάκι της άπάνω στο στηθάκι της τ' άφράτο.

—Αχ! ναθελε ό Θεός, μες το κλουβιάκι της ναμουν ν' αγαπητό της καναρίνι να μην λαλώ, μα να πονώ όλημερα για ν' άρχεται φιλάκια να μου δίνει.

Αχ! ναθελε ό Θεός, κοράλλι ναμουνα χάντρα τη χάντρα, γύρα στο λαιμό της να τη χαϊδεύω σ' όλα της τα βήματα και να την γαργαλεύω στ' όνειρό της.

—Αχ! ναθελε ό Θεός, μονάχα ναθελε τίποτα άπ' όλα ταύτα, να μην κανει μονάχα—τί χαρά!—άπ' την καρδούλα της ποτές, τον έρωτά μου να μη γάνει.

Από τα Γερμανικά: ΡΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

THEOPHILE GAUTIER

ΔΕΗΣΗ ΜΕΣ' ΣΤΗΝ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Πόσο είν' ή βάρκα μας μικρή κ' ή θάλασσα [μεγάλη!]
 θεμιό το κήμα μ'ας πετάει ψηλά στον ούρο, κ' αυτός στο κήμα το μικρό μ'ας ξαναστρώχνει [πάλι]
 —όλοι μι'ά δέηση ως κάνουμε πλάι στο σπα- [σμένο ίτιό.

Δε μ'ας χωρίζει παρ' μι'ά σανίδα από το μνήμα που είν' άνοιχτό στα πόδια μας την ίδια νύχτα [αυτή]
 μπορεί ναχουμε σάβανο τ' ολαφρισμένο κήμα και την όγρη της θάλασσας άγκάλια στρωμένη.
 Του Πρωαδείσου Ανθέ! Γλυκειά των ούρα [νών Παρθένα,
 έσθ που πάντα φαίνεσαι καλή στους ναναγούς, πρ'άυνε το κήμα, σκόρπισε τα νέφη, τα όργισμένα και σπρώξε τη βαρκούλα μας σ' άπένεμους γα- [αλούς.

Κι' όλοι μας τότε, οι άνέπιδου κ' οι θαλασ- [σοπνιμένοι,
 θα φέρουμε στη χάρη σου μι'ά ζώνη από χουσό, μι'ά άσπρη λαμπάδα με ώρατες κορδέλες [πλουμισμένη
 κ' έναν Άγιάννη—έτσι μικρό, για το μικρό Σου γιό.

Μεταφραστής ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΟΝΕΤΟ ΤΟΥ SHAKESPEARE

Του έρωτα ό μικρός Θεός μι'ά μίρα άποκοι- [μύθη,
 σιό πλάι τα βέλη του έχοντας που τις καρδιές [φλογίζουν,
 κ' οι νύμφες, που όρο τόχανε παρθενικά να [ζήσουν,
 χουρά τον έσιμώσανε και στα παρθένα χέρια, της συνοδείας ή πειό όμορφη, τα βέλη του [όπου τόσες
 έχουν πληγώσει αισθαντικές καρδιές του κλε- [φτοπαίρνει.

Κι' έτσι, του διάπυρου έρωτα ό διαφεντευτής, [κοιμόταν,
 από τ' άπαρθενα της νύμφης χέρια, άφωπλι- [σμένος.

Τα βέλη αυτά στη δροσερή να γλύκανεπηγούλα,

που άπ' τη φωτιάν του έρωτα τη φέση της [άντλούσε
 κ' είταν λουτρό θαματούργο για τις καρδιές [που πάσζουν.
 Μα έγω, που μ' έχει ή αγάπη σου σκλάβο, στη [δύναμή του
 το γιάτρεμά μου έζήτησα και βοήκα πως θεο- [μάνει
 ό έρωτας το νερό, μα αυτό τον έρωτα δε σβύ- [νει.

Μετάφρασις Κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ HENRI DE REGNIER

ΧΡΥΣΙΛΛΑ

Δός μου σαν έρθει ή ώρα, θεά, της γεμισμένης [κούπας
 το χρόνο τον άργόφταστο να ιδώ στο προ- [σκεράλι
 με δίχως δάκρια και χωρίς μετανιωμό να κό- [βει
 βαριεστημένης μι'ας ζωής πολυ μακριάς το [νήμα
 Κάλιο όπλισε τον Έρωτα! Μ' έχει μισήσει [όϊμένα,
 παντοεινά και ξερωπειάπως στο κοκκινισμένο [βέλος
 το χώμα θάθελε, ό σκληρός, στο ύπερτατό του
 το αίμα μου το θανατερό να τρέξει από την [καρδιά μου.
 Αλλ' όχι! Ας μου φανερωθεί γελώντας προς [τό βράδι
 ή Νεότητά μου σιωπηλή, γυμνή κ' ώραία. [Στο χέρι
 ρόδο ως κρατεί και στο νερό σιγά ως το ξεφυ- [λίξει.
 Θ' ακούσω το χαρτεισμό που θα θρηνησει ή [κρήνη
 και, δίχως από δρόπανα και βέλη να ναί ά- [νάγκη,
 στην υποχθόνια τη νυχτιά τα μάτια μου θα [κλείσω.

Μεταφραστής Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

Ο ΠΛΗΓΩΜΕΝΟΣ Lermontof

Βλέπετε αυτόν τον πληγωμένο
 που πιά στη γή στροφογυρνά;
 Σε λίγο έδω θε ν' αποθάει,
 στού δάσους μέσ' στη μοναξιά,
 δίχως τον πόνο του να νιώσει,
 να λυπηθεί, καμμι'α καρδιά.
 Μα εκείνο που το αίμα του κάνει
 διπλά να στάζει άπ' την πληγή,
 'κεινο που την καρδιά δαγκώνει
 με δύναμη υπερβολική,
 είνε πως αν κ' αυτός θυμάται,
 λησμονημένος μένει εκεί.

16)6)28 μετ. Π. ΑΜΗΡΑ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ : ΤΟ ΚΛΕΙΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ, Αθήνα, 1929

Ο κ. Μελής Νικολαΐδης, σε μερικές του περιοδικές εμφανίσεις ως τα τώρα, μάς είχε δώσει το μέτρο ενός ταλέντου διηγηματογράφου, ειλικρινούς και αξιοπρόσχτου. Έτσι, κι από το μεγάλο βιβλίο που εξέδωσε τελευταία, ελπίζαμε πως θα μάς δινόταν ή αφορομή να φωτίσουμε με πραγματική αισιοδοξία κι ανακούφιση την ανεπιφύληη χαρά μας για μια έσρασία ολοκληρωμένη και σημαντική. Δυστυχώς όμως ή έντύπωση που μάς άφρησε ήταν πολύ διάφορη.

Δέν ξέρω αν είνε ή δυσκολία της μεγάλης διήγησης πού πάντα φέρνει σ' άμνησία το νέο τεχνίτη, αυτή που έβλαψε και την προσπάθεια του κ. Νικολαΐδη στο «Κλεισμένο σπίτι» του. Το ίδιο διατάζω να παραδεχτώ και στο μεγάλο αυτό έλλειψη εσωτερικής δυναμικότητας στη σύνθεση των μεγάλων γεγονότων. Φοβάμαι μάλλον πως ή εμφάνιση αυτή είνε ο καρπός μιας βιαστικής κι' επιτόλαιης επιθυμίας να γραφεί κάτι έκτεταμένο και λέγοντας αυτό στηρίζομαι στις αναμνηστικά καλές στιγμές του συγγραφέα του πού, παρ' όλη την άβαθη διήγηση, δέν παύουν να ξεμυτίζουν κάθε τόσο μπροστά μας.

Ο κ. Νικολαΐδης ξέρει καλά να γράφει και έχει στο ύφος του όλη την απαιτούμενη παραστατικότητα. Μα ένα έργο λογοτεχνικό και μάλιστα ρομάντσο, δέν μπορεί να στηριχτεί μόνο σ' αυτά. Του χρειάζεται το απαραίτητο φόντο της ψυχολογίας, της συνέπειας, της αληθοφάνειας, του αναλυτικού σχεδιασμού των προσώπων. Ακόμη, του χρειάζεται ή αρχιτεκτονική κι' ή συμμετρία. Το «Κλεισμένο σπίτι» ύστερεί ολόφανερα στα περισσότερα απ' αυτά. Η ιστορία, πού απ' την άρχήν, μάς διηγείται, εκτός του ότι δέν κλείνει τίποτα καινούργιο μέσα της, τίποτα εξαιρετικό, είνε και φοβερά άπίθανη, ή τουλάχιστον με τον τρόπο που παρουσιάζεται από τον συγγραφέα. Η γυναίκα αυτή, ή τόσο μορφωμένη, με τον χαρακτήρα τον ύπεροχο, που δηλητηριάζεται θεληματικά με σύφιλη, παραδίνοντας για μια στιγμή το κορμί της στο έξηστούς άντρες, που έκανε το φύλο τους την μητέρα της άλλοτε να πονέει, είνε κάπως εξωφρενική. Έπειτα οι δυο αυτοί χωρολεκτικά άνυπόφοροι διάλογοι του τέλους, με τις άτελείωτες φιλοσοφικές κενολογίες!... Χωρισμένοι από την πόρτα, δυο άνθρωποι που αγαπιόνται, μιλούν, κι' ενώ είνε ή στιγμή της πρώτης τους έξομολόγησης, με τα πρώτα λόγια αρχίζουν μια άκαδημαϊκή συζήτηση γεμάτη ήθικολογίες:

«Ο άντρας λέει:

«...Μα πως το κτήνος έγινε άνθρωπος και πως ή πρωτόγονη εποχή έφτ' σε στον σύγχρονο πολιτισμό;

Και ή γυναίκα που μέσα σε έκατο σελίδες πεθαίνει από έρωτα άκράτητον, φλογερό:

— «Ο σύγχρονος πολιτισμός, ώ, ο σύγχρονος πολιτισμός! Τι έφ'ρε αυτός στην ανθρώπινη ψυχή; Δέν τον μετρού εγώ με τον όγκο των μηχανικών του μέσων και των επιστημονικών του γνώσεων, κλπ. κλπ.

Και ή συζήτηση συνεχίζεται και επαναλαμβάνεται την άλλη μέρα, πάλι πίσω από το ποτόφυλλο, με διάφορες γνώμες για τον Σαζάτη, το Χριστό και τον Γκάντι!...

Δέν λείπει ή διάθεση από το «Κλεισμένο σπίτι». Λείπει ή πείρα και ή δεξιοότητα.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: ΣΤΑ ΔΙΧΤΥΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ Έκδ.οίκ.Γαυιάρη, 1929.

Ο κ. Τυμφρηστός, καλλιεργεί ένα είδος λογοτεχνικό, που παρ' όλη του την άσυνέπεια και την έλλειψη συγχρονισμού, εξακολουθεί παρ' όδός να είνε λαοφίλητο. Έννοώ το αισθηματικό ρομάντσο της πλιής σχολής.

Το «Στά δίχτυα—είνε μια νεώτερη έκδοση της ίδιας του τεχνοτροπίας. Γραμμένο σε τύπο ήμερολογίου, όπως τα περισσότερα του είδους: του έρωτα (ήμερολογίου) επιστολές) που συνενώνονται τις περασμένες γενεές, ξεχειλίζει όλο από αισθηματολογία, έναν λυρισμό άπεριόριστο και μια περιφρόνηση προς κάθε πραγματικότητα, ανεπιτήδευτη όμολογουμένως, μα και τόσο ύπερβολική που φέρνει συχνά το χαμόγελο στα χείλη.

Είνε αλήθεια ενάριστο να βλέπει κανείς ακόμη στην εποχή μας, ανθρώπους που σκέπτονται όπως ο κ. Τυμφρηστός. Και αντίθετα από κάθε επικρατούσα ίσως αντίληψη, θα έλεγαμε πως και του είδους αυτού τα έργα, θα μένουν άπαραίτητα ακόμη, για να στολάζουν λίγον ήλιο και καλωσύνη στην άθωα ψυχή του λαού που τα νοιώθει.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ Στρατιώτες Αθήνα 1928

Ένα μεγάλο ποίημα—ένα έπος να πούμε που καταλήγει σ' ένα θάνατο κι' ένα μοιρολόι. Ο Μικέλης ξεκινάει για τον πόλεμο.

Λιγάκι ή καρδιά της μάνας σου Μικέλη και [της κόρης

τ' ακρόθαλο λιγνό κορμί το σκέβρωσεν ο (πόνος

Μαζύ του κινάει κι' ο Βαρούσης που σύγκαιρα είχαν άπανηθεί με τον Μικέλη, με τη μόνη επιθυμιά να δαγκώσουν έντάμα το μαύρο χρώμα στη πλοκά του θανάτου. Ο Βαρούσης πεθαίνει κι' ο Μικέλης γράζει με το μαντάτο στο χωριό, χαρίζοντας το μοιρολόι στη καρδιά της μάνας του φίλου του.

Αυτή είνε ή υπόθεση. Μια υπόθεση πολύ κοινή—πολύ κοινή για έναν νέο που τυπώνει ένα βιβλίο στον είκοστόν αιώνα. Τις περισσότερες φορές όμως, επειδή ή υπόθεση δέν παίζει κανένα

ρόλο, αλλά μόνο ή ποιητική ψυχή του λογοτέχνη πρέπει να πούμε πως και δώ αυτό δέν ξεβγαίνει βιασικά και άσυστήτητα. Σε πολλές μεριές που το αίτημα θά τρεπε να μάς δείξει μια βαθύτερη ψυχολογία—μια λέξη, μιας ιδέας, ενός άτομου—δέν το κάνει ή βρίσκεται έντελώς άδύναμο γι' αυτό.

«Η μητέρα θα τον κλάψει βέβαια, κι' ο πατέρας το ίδιο. Μα ο Μικέλης τίποτα! Μόνο ένα: Χωρίς ανάπλα, άνήλεος με τρώει ο καθμός και μένα και το βιβλίο τελειώνει. Όχι! Έδώ έτρεπε να μιλήσει ο Μικέλης για να νοιώσουμε το πόνο του, να δούμε πως θα κλάψει κι' έτσι να νοιώσουμε και μες τον καύμό του και μέσα του, τον ίδιο τον ποιητή.

Κι' ύστερα όταν ο στίχος χαρίζει τόσες πολλές σελίδες στους δυο, είναι φυσικό έπόμενο να περιμένουμε άφου οι δυο γίνανε φίλοι μας στο βιβλίο, το θάνατο του ενός, ο άλλος να θρηνησει να κλάψει πολύ, κι' αυτό γιατί ο ποιητής έζει θα ξεβγαίνει ολοκληρωσ μπροστά μας και με τη τραγικότερη μάσκα του—ένα πράγμα με το όποιο προσπαθεί να μάς συνελάρει στο δικό του πρόλογο του—να μάς τραγουδήσει τον πόνο του σε μικρότερο στίχο ροίμα μουσική άφου μάλιστα από όλο το βιβλίο μέχρι τέλος δέ μένει παρ' όλη μια περιγραφή και εισηγήση στο θρήνο που μάς διακηρύττει ο κ. Πρεβ. Κι' ακόμη ή μάχη, το μπαρούτι, το κανόνι δέν τον ένέπνευσαν τίποτα. Γι' αυτό άμφιβάλλω και αν ο κ. Πρεβ. πήγε σε' αλήθεια στρατιώτης.

Ο πόλεμος πού τραγώησε τόσες καρδιές κι' άναψε τόσες φλόγες, ξεβγαίνοντας στις ψυχές ενός Dorgelès, Kessel, Barbusse, Kellermann, Daubler, Keller κλπ. τόσα άριστουργήματα, δε πύρωσε διόλου τον Μικέλη ούτε σε ένα του στίχο, ούτε σε μια του λέξη ακόμα με μίαν ιδιόρρυθμη και άτομική συγκίνηση. Πού είνε λοιπόν ο προετοιμασμός του θρήνου, με το σύνθημα του κάθε τρόπου. Πού είνε ή στρατιά; Πού είνε ή Ζωή του; ή άτομικότητά του;

Τίποτα! Μόνο ξεπλύματα δημοτικών τραγουδιών και του Έρωτόκριτου. Μόνο έπιδράσεις κακές, άπρόσχετες και στα τεχνικά του ακόμα μέρη. Η Άρετούσα του Κορνάρου κι' άλλα δημοτικά, δέν κατόρθωσαν να τον μάθουν τίποτα, ίσως δέ να τον ξεμάθουν κι' ότι ήξερε, μη δείχνοντάς του πως να γράφει. Αυτό σημαίνει πως ο κ. Πρεβ, δέ μελέτησε καθόλου, τους στίχους που άνεφάρω δέν τους έννοιωσ βαθεία. Κι' εδω φαίνεται ότι ο ποιητής είνε νέος κι' όχι προσεχτικός στα μυστικά της τέχνης.

Ενώ λίγοι στίχοι είνε αθύρομητα καλοί αραιάζονται ξαφνικά, κι' αυτό γίνεται κατά 9)10 του βιβλίου, στρυφνοί άσυνάρητοι σχεδόν στίχοι μ' εκφράσεις όχι μόνο της πατριδος του Κρήτης, αλλά ένας άμέτρητος σωρός, ιδιωματικές λέξεις που οι περισσότερες, πολύ λίγο μιλούνται και στα χειρότερα βλαχοχώρια της Ελλάδας. Κι, αυτό είνε πολύ άσχημο. Με τσαλί και δρεπάνι άφανίζει ότι άνθοβολεί στη ημιοτική γλώσσα φορμάροντας σκούρασρα άρρηθμα και άμυσικά λεξιλόγια, προσπαθόντας να κάνει «στυλ», ενώ θά τρεπε στην ίδια την απλότητα να ζητήσει και το είδος του τραγουδιού του: απλότητα και μόνω.

Όλα αυτά τα λάθη, άποσβύνουν την ποιητική διάθεση και το αρχικό αίτημα πού θέλε να γεννοβολήση. Έτσι δέν αισθανόμεθα διαβάζοντας το βιβλίο του, τίποτα, παρ' όλη μια τυμπανοκρουσία συλλαβών, βαλμένων στη σειρά, παράτα στρατιωτική. Ο κ. Πρεβ. βιάστηκε—σάν τους περισσότερους νέους—βιάστηκε πολύ να έκδόση βιβλίο.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

Τον Οικονομίδη δέν είν' εύκολο να τον αναλύσει κανείς μέσα στο περιθώριο των λίγων αυτόν γραμμών. Πριν άπόλα πρέπει να σημειωθεί, πως βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα ποιητή, πού το ταλέντο του φωνάζει από την πρώτη άνάγνωση ενός μόνο στίχου του, κολοβαλμένο σ' ένα δρόμο φωτισμένο δόξακιρα δικό του, χονεμένο, με συνειτισμένο δόξακιρα δικό του, χονεμένο, με συνειτισμένη, αυτοπεποίθηση κι' έλευθερία στις κινήσεις, τις χειρωνακίες και τα σκέρτσά. Μέσα στον άπεραντο κόσμο που ζει ή συνείδηση του ποιητή, μελετά στοχαστικά καθέτι, που έπέρασε, καθέτι, που κινείται, ύπάσχει και πού θα φανεί, ώραίο, τέλειο, πάντα πολιτισμένο. Βλέπουμε τον τεχνίτη πού από τα «Καταλόγια» ως την τωρινή συλλογή, με βήμα σταθερό έχει πετύχει τους δρόμους της τελειοποίησης κι' έχει πραγματικά άνδρωθεί με τη δόνηση της μελέτης και της σοφίας.

Είν' από τους λίγους που ό,τι γράφει είν' ή συγκίνησή του ή ίδιη, έκφραση μέγαλόστομα κι' έλευθερη από τα δεσμά αρχιτεκτονικής έπιμελείας.

Με τον Τρελλό Ρομπιόνα του, δείχνει ο άνθρωπος άφημένος μέσα στο άγνωστο, κυκλωμένος από τη βαθεία νύχτα και τα πάθη των όμοίων του, με την χαμένη έλπίδα του μπροστά, καταδικασμένος στη μάταιη προσμονή για κάτι πού το ξέρει κι' αυτός πως δέ θάρτει, δέ θάρτει. Ανάμεσα στα ξεγελάσματα των στοιχείων ή φτώχη του ψυχή, άφημένη κι' άπομόναχη, σιτριτά σε κάθε σημάδι της άπολύτρωσής του και καθέλιγο τρέχει σαν τρελλός.

κι' ανάβει στο λοφο την καρδιά του σινάλο.

Όλα μάταια. Είνε ίσως οι παρακρούσεις που του φέρνει ή λαχτάρα της σωτηρίας. Δέ θάρτει, δέ θάρτει...

Ο κύκλος της ζωής, ή επάνοδο, όλα για τον άνθρωπο είνε τα φωτεινά μετέωρα που τον κυβερνούν (σελ. 17).

Άλλοίμοιο, κανείς δέ θα ξεφύγει και θα γυρίση εκείθε όπου έχει φύγει στη στρουγγυλή μας γή...

Κ' ή έλπίδα όλο γύρα μας να μάς ξεγελά σαν ένα καράβι—φάντασμα που:

Οι Θεοί στο μεθύσι τους το ξεχάσαν να γράφει στο άπεραντο πέλαγο της συμφοράς μας.

Η άγάπη του ποιητή κι' ή συμπόνια, ραφιναρισμένη στρέφεται πάντα σε «Οτι φεύγει» στο

χρώμα του συννέφου, που θα βήσει στις άμνησεις του, στα πλεγμένα όνειράτα του, που σαν άσπρα ποτάλκια φτερούγισαν κι'

άκόμα τη γοργή γραμμή που σύρανε τη βλέπει στον άέρα,

στις αναμνήσεις της νιοτής του, των είκοσι χρόνων (σελ. 30), σε κάποιες χαρές (σελ. 37) μικροχαρούτες που ή συγκίνησή τους κράτησε τόσο λίγο στο παρελθόν. Κι' αγαπάει ακόμα το τραγούδι του (σελ. 29) που

μέσα στην τση γαλήνη της νότιας νυχτιάς δειλό άρμενίζει για

να χαρεί τον άπεραντο κόσμο πέρα και πέρα ως πού τόνειρο αρχίζει.

Μεσ' από τις έντυπώσεις του ξεπηδά έντέλει σε γαυδαία μετάπτωση ή ραγιμένη κραυγή της ό,τι βλέπει μπροστά του, στο ταξίδι του, και θρηνη για τους «Σειητεμένους Θεούς» μας, τ' αρχαία και τάγάματα και την κλεμμένη σοφία, όλα μεταφυσικά

τεμένα στην ξενιτιά κ' ερωτεύεται κ' ερωτοτροπεί μαζί τους, συγκεντρώνοντας ολομέμιας το θαυμασμό του στο πνεύμα το άθνατο το Έλληνικό. Και νοσταλγεί την όμορφη πατρίδα την Πόλη του, που ο Οικονομίδης σε κάθε του περίπτωση δεν παύει να την εξυψώνει σαν στοργικό παιδί της εκεί που της πρέπει και της ταιριάζει γιατί είναι υπερτέλεια (σελ. 52). Κ' ύστερα η ψυχή του αφομοιώνεται με το περιβάλλον του και χωρίς δέλια φέλνει τους τόπους και τους ανθρώπους που τους εθαύμασε (σελ. 48, 50, 58) και υπογραμμίζει το κάθε περιστατικό (σελ. 58) που σ' αυτόν είναι ζωή ολόκληρη, γιατί ξέρει σε κάθε περιστατικό να δημιουργεί μέσα του κόσμους ολόκληρους, άγγελικούς.

Η «Πλήξη τών πολιτισμένων» είναι ένα μικρό κομψοτέχνημα μέσα στην συλλογή «στον άπέραντο κόσμο». Χωρίς να την κρίνω σās την παρουσίαζώ όπως είναι :

"Ω πλήξη τών πολιτισμένων!
 "Ερωτες τών χαφενίων, τής στιγμής,
 που καταλήγετε σε μιá νυχτιά ξενοδοχείου,
 νυχτιάν άνιαρή συχνά και κάπου
 με λίγο πάθος κουρασμένο,
 σά φιλοσοφισμένο πόρισμα.

Χαριτωμένο από όλες τις μεριές είναι και το άριστούργημά του, το «Γεροκομείο» στη σελ. 60. Πόσα λίγα τέτοια τραγουδία μας γράφουν οι νέοι μας! Στο είδος του είναι ύποδειγματικό, θές από άφέλεια, από λυρισμό, θές από άπείριτη στιχοπλοκή ή έμπνευση.

Στά μεταφράσματα, ό ποιητής μας δίνει τις προτιμήσεις του. Ασφαλώς ό Rilke έχει μιλήσει τόσο συγγενικά στα αισθήματα, και στην καρδιά του, όπως ό Colist στην τεχνική του Οικονομίδη. Δεν θά φανούμε επιτιμητικοί αν πούμε έδώπέρα, πως το ύφος του στάθηκαν τόσο αυτοί οι δυο όσο και κάνας δυο από τους δικούς μας, δασκάλοι φωτινοί, συντελ εσταί στην ώριμανση του αιδόρητου ταλέντου του

Π. Α. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ : ΞΥΠΝΙΑ ΟΝΕΙΡΑ, 1929. Αθήνα. Ποιήματα

Μέσα στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί ποιητές. Είναι Έλληνες ποιητές που γράφουν τραγούδια στην Έλληνική, κ' άλλοι που γράφουν και σε ξένες γλώσσες. Είναι και ξένοι ποιητές που γράφουν Έλληνικά. Είναι βέβαιο όμως πως δε μπορούμε να τους κατατάξουμε όλους στην ίδια σειρά, όπως δε μπορούμε να τους κατατάξουμε μεκ' άλλους τους ανθρώπους στην τάξη των καλών. Από ένα περιοδικό μάθαμε ότι ό κ.Χρ. είναι πολύ γνωστός εις τους Έλληνας της Αμερικής ως ποιητής και πως συχνότατα συναντούν την υπογραφήν του εις τα εκεί εκδιδόμενα φύλλα. Τώρα ήθε να γνωριζή και εις τους Έλληνας της Ελλάδας, τυπώνοντας μιá πλουσία λυρική συλλογή με τον παραπάνω τίτλο. Χωρίς να τον γνωρίσουμε προσωπικώς, άρκεστήκαμε να κάνουμε τη γνωριμία του από τα «Ξύπνια όνειρα». Εύθως άμέσως από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου του, καταλάβαμε την αξία του κ. Χρονοπούλου. Πρόκειται πράγματι για ποιητή, που ασφαλώς έχει μέσα του άρκετη δόση έμπνευσεως και κάμψου τεχνική. Και τα δυο δεν είναι πλήρη. Πολλές φορές στον καθήφορο μέσα όμορφων στροφών, σκοντάφουμε σε άστοχες εκφράσεις, βιασμένα στολισματα και δυσνόητες παρομοιώσεις. Παρατηρείται η άδιαφορία στις συνιζήσεις, όπως σε πολλή άμελέτητους στιχοποιούς. Ένα μεγάλο μέρος τραγουδιών είναι άθως κοινο-

τοπίες, ένθουσιασμοί λυρικοί τόσο πρωτόπειροι, που άπορείς πως έταίριασαν με κάποια τετράστιχα πραγματικά άριστοτεχνικά. Συχνότατα χάνεται σε πολυλογίες δείχνοντας μιá εγκατάλειψη του ίδιου του έαυτού σε χείμαρρο πρόχειρης άφήγησης. Το διαλογικό σύστημα από προσωπική άρνηση, μās είναι άποκρουστικό. Σ' άλλους στίχους δε λείπει και το κόρτε σε μιá επιδιορθωμένη καθαρέρουσα :

... δε μπορεί να ιδή, όσο κ' αν τή νύφη,
 και μεθυσμένος θά τή μυκτηρίσης!

καθώς και η δολοφονία της δημοτικής :

... πώς όλα τα κόμπια μετρομένα
 ... ή Μπόρα
 του κυνήγου μας πήραν' και τρεχάλα
 ... δε γνωρίζει
 πώς γιά να σηκωθεί και να σε κρύψει.

Οι χασμωδίες είναι κοινότητες. Τις συναντάς εκτός από μερικές πολύ χονδροκομένες («Φθινόπωρο» στίχοι 5).

"Ε, τώρα [ή]Αύγη] όταν χαράξη...

σε όλα σχεδόν τα τραγούδια της συλλογής. Στο σύνολο, μέναμε άνημποροι να δώσουμε το χαρακτηρισμό που άρμόζει. Μās κυριεύσε ένα μικτό συναίσθημα, που ούτε ίνανοποιήτη μπορεί να λεχτεί, να ούτε και πλήρης άρνηση. Καλλίτερα θά λέγαμε άδιαφορία. Γιατί εκεί που δε μās λένε τίποτα. «Τá λογία» είτε «οί Ζωγραφίες», «οί Πέριδικες» ή τα Τριτίκια, δεν άρνοιόμαστε πως μās εδραϊνουν κάποιες στροφές από τη σελίδα 12 :

Και σε γνωεύω μες στη γαλήνη
 να κλαίς, να θλίβεσαι,
 μα σύ ξοπίσω απ' τη σελήνη
 γελās και κρύβεσαι.

ή τη σελίδα 21 :

Φθινόπωρο, ψυχή μου, πάλι φθάνει
 με τ' άγκάθια του πόνου για στεφάνι...

"Εν τέλει, ό ποιητής, παρόλον ότι έχει ιδέες κακές (σελ. 58, 63, βρίσκομε μ' ένα λόγο ότι δεν είναι καθόλου συγχρονισμένος.

A. N. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1929

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ

Γεμάτο ένδιαφέρον εινε ένα άρθρο που έγραψε τελευταία ό Χάμσον με τον παραπάνω τίτλο. Με την συνηθισμένη του άπλότητα την άπόλυτη ειλικρίνεια, που άποτελεί το θέλημα των φιλολογικών του έργων, λέει κ' έδώ μερικά λόγια που χωρίς κανένα δογματισμό και προσποίηση, δίνουν καθαυτό την δριστηκή λύση σ' ένα ζήτημα τόσο σπαρταριστό από επικαιρότητα και σημασία :

«Όλοι μας βαδίζουμε ψηλαφητά, κανείς δεν έχει την γαλήνη. Ό Θεός ξεεχάστηκε, το δολάριο άποδεικνύεται άνίσχυρο να τον αντι-

καταστήσει, και καμμιá ψυχικήν άπόγνωση δεν άνακουφίζει ή μηχανική. Ό δρόμος εινε φραγμένος. Απέναντι σ' αυτή την κατάσταση, ή Αμερική, περιορίζεται στο να επιταχύνει την κίνηση. Η Αμερική δεν θέλει καθόλου να σταματήσει μπροστά σε έμπόδια, θέλει να προχωρήσει, θέλει ν' ανοίξει το δρόμο της. Η Αμερική να υπαχωρήσει; Έπ' ουδενί λόγω : τούναντίον, διαρκώς εκατονταπλασιάζει την ταχύτητα, παριστάνει το σίφουνα πάνω στην ύδρόγειο και οδηγεί τη ζωή στον πυρετό.

Η γνώμη του Χάμσον : Νά τη που κλείνει το άρθρο, ύστερα από μιá μακρυνά συζήτηση.

«Η πρόοδος... Τι είναι ; Νά κατορθώσουμε να τρεχουμε γρηγορότερα στους δρόμους ; Όχι, όχι, αν οί άνθρωποι κάνουν τον ίσολογισμό τους σύμφωνα με αυτό το λογιστικό σύστημα, θά βρεθούν με έλειμμα. Πρόοδος, εινε ή άναγκαία άνάπαυση στο σώμα και ή άπαραιτήτη γαλήνη στην ψυχή. Πρόοδος εινε ή ευμάρεια του ανθρώπινου όντος.

ΔΙΑΣΑΦΗΣΗ

Φύλλο Ίανουαρίου δε βγήκε. "Ας μήνομιστεί ως προάγγελος κακού αυτό. Το πράγμα είναι άπλουστατο : Στο Τυπογραφείο όπου έχουμε συμβληθή και τυπώεται ή «Πνοή», τυπώνονται και τέσσαρα άλλα περιοδικά, τα δύο μάλιστα εβδομαδιαία, σε τρόπο που να έμποδίζουν την άκριβη παραδοση του φύλλου μας. Γι' αυτό και παρατηρήθηκε στα προηγούμενα τεύχη μας κάποια μικρή καθυστέρηση. Ό ίδιος λόγος ήταν που, το τρίτο φύλλο μας, με ήμερομηνία Δεκεμβρίου, έγραφε και 1929 αφού κυκλοφόρησε κατά τις 2 Ίανουαρίου. "Αρα ήταν φυσικά άδύνατο να βγει κ' άλλο φύλλο τον Γεννάριον. Έτσι κανονίσαμε στο έξης να βγαίνουμε το πρώτο δεκαήμερο κάθε μηνός. Έλπίζουμε πως θά μας συγχωρέσουν οί συνδρομητές και άναγνωστες μας την άνωμαλίαν αυτή, που δεν μπορούσε να την άποφυγή κανείς, εφ όσον μάλιστα οί πρώτοι, θά λάβουν πάντως δώδεκα φύλλα για τη χρονιάτικη συνδρομή τους.

Ό κ. Νικολέων Παπαγιωργίου, της «ΠΙΝΟΗΣ» θά γράφει και πάλι με το πραγματικότερο όνομα, κ' όχι με το ψευδώνυμόν του «Λέαντρος Μιράντας» που γράφει στα προηγούμενα τεύχη της «Πνοής».

ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΑ

Στην πρόταση του Μένου Φιλήντα να γράφονται στο έξης τα ελληνικά με λατινικά ψηφία, δίνει την ωραιότερη και πιο έγκυρη άπάντηση με δυό του έπιγραμματικά λόγια ό Γιάννης Ψυχάρης στο γράμμα του προς τον διευθυντή της «Πρωτοπορίας» : «Φτάνεινά γίνη αυτό για να πάψη πιá όλοτελα να διαβάζη ό Ρομός».

Τá λόγια του Μένου Φιλήντα δεν είχαν ευτυχώς προς το παρόν καμμιá μεγαλειότερη άπλήρηση. Μά

είναι πολύ λυσιτέ κ' επικίνδυνο να λέγο νται και να γράφονται τέτοια πράγματα όταν συλλογίζεται κανείς πως πάντα υπάρχουν άνθρωποι μέσα στα πλήθη, άνίκανοι για κάθε άτομική σχέση και δημιουργία, που περιμένουν σαν και τι κάτω τέτοιες παραδοξολογίες για να τις άγκαλιάσουν, να τις διακηρύξουν για θρησκείες και να κάνουν το μεγαλύτερο θόρυβο μ' αυτές, μόνο και μόνο για να ίκανοποιήσουν την έπιφλοισμένη και χωρίς διεξοδο φιλοδοξία τους.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΡΑΦΟΥΜΕ

Ό Pierre Louys μās χαρισε κάποτε, κάμποσα σοφά λόγια, πάνου στο τρόπο που πρέπει να γράφει κανείς. Νά 'σαι πιστός στη Μούσα, και να της δίνεις σιωπή ή άπομόνωση, να υποτάξεται ή θέληση, άναχαιτίζοντας το λογικό, και να νιώθεις την άνωτη φωνή. Να την άκοις πολλή ώρα, μα δίγως να της άπαντάς. Ποτέ μη φιάτεις σχέδια. Γράφε προτού ζεγυμνώσεις το μοντέλο, προτού περιγράψεις το υποκείμενο, και προτού νιώσεις την ιδέα από τονόμά της. Να ή ολοζώντανη σκέψη, που φέρνει το άθνατο ή φος... Ποτέ μοντζούρες, μα κ' ούτε χαριτ άκόμα για δοκιμή. Μια φράση, μιá άκυριολεξία, θά καταστρέψουν το πάν. Καλύτερα να 'χεις μετώρη τη πένα, παρά να δεις ύστερα λεκέδες στο χαρτί σου. Από μιá καλογραμμένη σελίδα, πρέπει να μι μπορεί να βγάει κανείς ούτε μιá συλλαβή—αν δεν θέλει να χαλάσει το μέτρο της φράσης. Αυτός είναι ό στίχος. Και ή πρόζα. Και ή μουσική. Μην έχεις έχτίμηση στα έπίθετα μη βάσεις πολλά. Μά να κυνηγās το ρήμα, να ξεχνās τη σύνταξη, να ξερεις να πνίγεις ένα ή χερό φωνήεν, μέσα σε δυό κοίφια. Οί στίχοι και τα πεζά είναι δημιουργήματα, είναι ζωές που αναπνέουν, που θά πεθάνουν, αν τυχόν και τους κοπει μιá λέξη. Δημιουργήματα κάτι παραπάνω από άνθρωπινα, κόρες ίσως αιώνιες του πνεύματος που το ξεπερνούνε.

"Α! Έχουνε γραφτεί πολλά, πάρα πολλά, πάνου σ' αυτό το θέμα, κ' από πολλούς. Μά ζήτημα είναι αν μπορούν να ταραβληθούν με τα τόσο φω εινά και παραστατικά αυτά λόγια του Louys.

ΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Σ' ένα γράμμα του προς το διεύθυνση της «Πρωτοπορίας», του καλού αυτού περιοδικού, ό κ. Κοκκινάκης, προσπαθεί να διορθώσει όσα ειπε «στα-ράτα» ό Κώστας Βιργαλις για την «Τελευταία του Συμφωνία». Προσπαθεί και έρμονεύεται, δίνει με χαριτωμένη συγκαταβατικότητα και άπλοχερδία, έξηγήσεις πάνω στη τεχνική του, για να μη έπιβαρύνει, φαίνεται, τις μέλλουσες γενιές με τη φροντίδα να κοπιήσουν για ν' αναλύσουν το βαθύ και σημαντικό έργο του. Έξηγει πως, όλες οί χασμωδίες και τα ρυθμικά του λάθη, εινε ΠΟΙΗΤΙΚΑ (αυτά τα κεφαλαία εινε όμολογουμένως πολυσοβαρό έπιχείρημα) και πως, αυτός, ξερό βέβαια πως γράφονται τα καλά ποιήματα αλλά... δεν θέλει να τα γράψει.

Μολαταύτα, εκτιμάει τον κριτικό του και πολλές φορές μέσα στο γράμμα του το έπαναλαμβάνει αυτό, ίσως για να θανατήσει ό ίδιος την γενναιότητα της χειρονομίας του αυτής. Τόσο που, (φοβερό!) καταρνάει στο τέλος να τον άποδεχτεί... «καλύτερο» του!... Τι σου κάνει τέλος πάντων κ' τός ό ίπποτισμός! Στο τέλος της έπιστολής του λέει και δυό—τρια

επιγραμματικά λόγια για την κριτική που του έγραψε ή «Πνοή» και γελάει μάλιστα, αλλά τόσο νευρικά, που «ό γέλιο του αυτό αποτελεί την «τελευταία παραφροσύνη» του γραμμάτων του. 'Αληθινά' 'Εδώ—πέρα κάτι τρέχει ωρισμένως διαβολικό. Γι'ατί' κοιτάτε : Κατά διαβολομένη σύμπτωση, «σα λέει ο συνεργάτης της «Πνοής» για την «Γελευταία συμφωνία» τυχαίνει να μοιάζουν καταπληκτικά και με τις αντίληψεις που αργότερα διατύπωσε ο κριτικός που ο κ. Κοκκινάκης εκτιμάει με τόσες τυμπανοκρουσίες στο γράμμα του. . .

Αυτομάστε...

ΖΗΤΩ Ο...ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ !

Το περιοδικό του Γρηγόρη Ξενοπούλου, είναι γνωστό για τη γεροκομειακή του συνεργασία—παρ'όλο που ο διευθυντής του τ'ονομάζει το μόνο σύγχρονο λογοτεχνικό περιοδικό. 'Ωραία! Αυτό δὲ μᾶς νιάζει διόλου, είναι δικαίωμα του καθενός νὰ λέει και νὰ νομίζει ὅ,τι θέλει. Μὰ μονάχι μᾶς νιάζει κάποιο ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν «'Οδύσεια» τοῦ Νικοῦ Καζαντζάκη που δημοσιεύθηκε με φωνές και λαμπάδες δὴ και λίγο καιρὸ στη «'Νέα 'Εστία». Κ' ἐτοῦτο, γιατί «ὁ κόσμος τῶχει τούμπανο, κ' αὐτὸς κρουφὸ καμάρει».

Ὁ Γρηγόρης Ξενοπούλος βρίζει τάχατες πρωτόπορους τοὺς Νέους—ἐνῶ αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου βροσία, παρὰ ἔλαινος—και δημοσιεύει τὰ ποιημάτα τους σὲ ἰδιαίτερη σελίδα, κοιτσουρεύοντας στίχους και τετράστιχα. Στὴν ἴδια σελίδα δημοσιεύθηκαν και τραγοῦδια ἁλλωνᾶρχαρίων ξένων πρωτοπόρων, ὅπως τοῦ Edgar Poe, τοῦ Henri Longfellow κτλ. 'Ας εἶναι, μ' αὐτὸ ὁ Γρηγόρης Ξενοπούλος ρεζιλεύει τὸν ἑαυτὸ του, κ' ὄχι τοὺς ἄλλους ποιητές.

'Ας ἐρθοῦμε πάλι στὸ θέμα μας. 'Ενας νέος ποιητής, ὁ Γεράσιμος Γληγόρης, που πολλά ποιήματά του εἶχαν ἀπορριφτεῖ—σάν καινούργια—ἀπὸ τὸν Γρηγόρη Ξενοπούλο, ἔστειλε τελικὰ κάποιο δικὸ του πάλι μὰ με μιά μικρὴ διαφορὰ στὸ ἔπος και, περσότερο, στὴν ὑπογραφή: «'Οδύσεια» ἀπόσπασμα, ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ». «'Ετσιδ κύριος διευθυντής, που συνειθίζει νὰ κοιταει τις ὑπογραφές πρώτα-πρώτα, γιατί ἐκεῖ βρίσκεται τὸ «σημα κατατεθέν», ἢ μ' ἄλλα λόγια τὸ «ἀναγνωρισμένον σωματεῖον» κάθε λογοτέχνη νέου ἢ παλιού, τὸ δημόσιεψε και ὑπερηφανέφτηκε πως ὁ Καζαντζάκης τὸ 'χε γιὰ τιμὴ του νὰ φαντάξει κ' αὐτὸς... στὴ «'Νέα 'Εστία».

Μὰ κ' ἄλλο ἀκόμα γιὰ τὸν κ. Διευθυντή. Στὸ φύλλο τῆς «Ν. Ε.» τῆς 1 ἢ 15 τοῦ Γενάρη, εἶδαμε τυχαία στὴν ἀλληλογραφία κάτι, που μᾶς κίνησε πολὺ τὴν προσοχή μας. 'Ενδιαφερόμαστε δὲ ἰδιαίτερα γιατί πήγαμε παρὰ τρίχα νὰ τὴν πάθουμε κ' ἐμεῖς και μόλις προφτάσαμε τὴ τελευταία στιγμὴ ν' ἀλλάξουμε τὸ ψευδώνυμο 'Ιούλιος Πάρμας, που ὁ κύρ-Γρηγόρης μας, δίχως νὰ διαβάσει «τὰ δέχτηκε ἀνεπιφύλακτα». Τοῦ λέμε πὼς ὄχι, δὲν πρόκειται γιὰ τὸν 'Ιούλιο Πάρμα που 'γραφε στὴ «Μοῦσα», μὰ γιὰ τὸν Γιῶργο Κανελλόπουλο, ἕναν νέο, που ἀναγκάστηκε νὰ πάρει φαίνεται τὸ ψευδώνυμο αὐτὸ, γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ στὸν κύριο Γρηγόρη Ξενοπούλο, που καθὼς εἶπαμε, κοιτάζει τὸ «σημα κατατεθέν». Και πάλι τὴν ἔπαθε. Ὅσο γιὰ τὸ ποιήμα, τὸν παρακαλοῦμε συναδελφικὰ νὰ μὴ γίνουμε αἷτιοι νάκρουσγηθεῖ, και μπει με στοιχεῖα τῶν ἑξῆ στιγμῶν στὴ σελίδα τῆς Πρωτοπορείας του. Μήπως ὁ ἴδιος δὲν ἦταν που τὸ δέχτηκε «ἀνεπιφύλακτα»;

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΤΥΑΜΕΛ

'Εντεκα ὀλόκληρα χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου, κ' ἀπὸ τότε πολλά, πάμπολλα φιλολογικὰ βιβλία γράφτηκαν γύρω ἀπ' αὐτόν. Πολλά και με διαφορετικὴν ἀξία... Μὰ μιά ἀκαμῆ μαρτυρία αὐτοπτῶν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἐνὸς Ντυαμέλ, ἀποτελεῖ πάντα ἕνα γεγονός που δὲν μπορεῖ νὰ περάσει ἀπαρατήρητο.

Τὸ τελευταῖο του ἔργο, οἱ «'Εφτά τελευταῖες πληγές» ἔχει ὀλην ἐκείνη τὴν πυρετώδη ἀγωνία τῶν πρώτων, τῆς «Ζωῆς τῶν Μαρτύρων» και τοῦ «Πολιτισμοῦ». Τότε, οἱ ἀνανήσεις μας ἦσαν τόσο ξεστές ἀκόμη, τόσο ζωηρές, που μιά μικρὴ νύξη ἀρκοῦσε γιὰ ν' ἀφίσει στὴν ψυχὴ μας ἐποχὴ. Μὰ και τώρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, τόσα γεγονότα, τόσα καινούργια πάθη που παρεστῶσαν τὸν κόσμο στὴ δίνη τους, σελίδες γραμμένες με τὴν εἰλικρίνεια σπαράζουν τὴν καρδιά μας κ' εἶνε τόσο δυνατές που θα τὴν ἐσπάραζαν ἀκόμη κ' ἂν δὲν ἦταν ἐκεῖ πλάι ἡ ἀνανήση νὰ τις ἐνισχύσει.

«'Ησαν ἀκόμη ἐκεῖ οἱ βαρεῖά πληγωμένοι τῶν πρώτων μαχῶν, οἱ μάρτυρες τοῦ 14... Ὁ ἀνθυπαπιστής Φαγκέ, που εἶχε ἀρξίσει ἡ ἀγωνία του, και που μᾶς ἐκέτευε θερμα, κάθε βράδυ, νὰ τὸν ἐγκαταλείψουμε, νὰ τὸν ἀφήσουμε νὰ πεθάνει. Ὁ Πονσῶ, που τὸν διατηροῦσε στὴ ζωὴ τὸ βλέμμα τῆς νεαρῆς γυναίκας του. Ὁ 'Ωζέ, φτωχὸς καλαθὸς τῆς Σαράντ, που ἀξροτηριάστηκε μοναχὸς του, στὸ πεδίο τῆς μάχης, κόβοντας με μαχαιριές τὸ λωμένο του πόδι. Και παρακάτω, ὁ ταγματάρχης Κόρ, που τὸν εἶδαμε νὰ προσεύχεται, χαμηλόφωνα, με τὴ λευκὰ του χεῖλη, τὴν ὥρα που τὸν ξανάχωναν τὰ ἐντόσθια στὴν κοιλία. Και σύ, ὑπολοχαγε Φορσινάλ, φίλε μου, που εἶχες στὸ πλευρὸ σου, ὅπου ὁ Χριστὸς, ἕνα πλατὸ ματωμένο στομά. Ὅσαν ἀκόμη σχεδὸν ὄλοι ἐκεῖ, τὸ δλοκαῦτωμα τῆς ἀρχῆς, και ἐκοβόμαστε γιὰ νὰ τους διατηρήσουμε τὴν κνηρὴ, σκεπτόμενοι, ἀθελά μας, ἀνόητα, ὅτι σώζοντας αὐτοὺς θα ἐσώζαμε ἴσως τὸν κόσμο».

Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

Ἡ μικρὴ ἀῦξηση τῆς τιμῆς τοῦ τεύχους τὸν μήνα αὐτὸ, ἐλπίζουμε πὼς θα γίνει δεχτεμὲ εὐμένεια ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας που περιέβαλλαν τὴν «Πνοή», ἀπὸ τὴν πρώτη τῆς ἐμφάνισι, με τὴν ἐκτίμησή κ' ἀγάπη.

Ἡ «Πνοή» εἶναι ἕνα λογοτεχνικὸ περιοδικὸ και κανεὶς δὲν ἀγνοεῖ τί αὐτὸ σημαίνει. Ἀκόμη ἔχει τάξει στὴν ὑπαρξὴ τῆς ἕνα σκοπὸ. Και σήμερα, ἀξέχωνοντας γιὰ τόσο λίγο τὴν τιμὴ τοῦ τεύχους, ἔχει τὴν ἀπόλυτη πεποίθηση πὼς οἱ φίλοι τῆς δὲν θα τῆς ἀρνηθοῦν τὴν δοθήθειά τους στὴν με κάθε θυσία ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στὸ φύλλο τοῦ Μάρτη, θα κοιθοῦνε τὰ παρακάτω βιβλία, που λάβαμε :

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΝΕΛΛΗ. «Τὰ ρίγη τῆς γῆς». Ποιήματα. Ἀθήνα 1928.

ΚΩΣΤΗ ΒΡΑΜΥΡΑ. «Λίγα τραγοῦδια». Ποιήματα. Ἀθήνα 1929.

ΠΑΥΛΟΥ ΦΛΩΡΟΥ. «Τ' ἀνθρώπινα». Ποιήματα.

Μ. ΒΙΣΑΝΘΗ. «Τὰ θανατερά νευρόσπαστα». Διηγήματα.

ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΗ. Ποιήματα.

ΓΕΡ. ΚΑΣΟΛΑ. «Γιὰ τὴν Εὐρήνη». Ποιήματα.

ΔΗΜ. Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ. «Τὸ κοῦτσι που πρέπει ν' ἀγαπιεῖται». Ρομάντζο.